Ἀριθ. 656 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 24 Ἰουλίου 1888

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΦΙΕΣΚΟΥ

Πρίγκηψ διάδοχος τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν.

Α'

Τὸ ὄνομα τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν ἦτο ἤδη γνωστὸν ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ τῆς ἄρτι δημοσιευθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἑλληνικῆς μεταφράσεως ἑνὸς τῶν τοῦ Σχίλλερ δραμάτων, τῆς *Συνωμοσίας τοῦ Φιέσκου*. Καὶ ὅσοι δὲν ἐγνώρισαν προσωπικῶς τὸν πρίγκιπα Βερνάρδον κατὰ τὰς δύο αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεις ἐν ἔτεσι 1873 καὶ 1884, ἀλλ' ἀνέγνωσαν πολλάκις πολλὰ ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ περὶ τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρας στοργῆς τοῦ Γερμανοῦ ἡγεμονίδου, εἶδον οὐχὶ ἅπαξ ἀναγεγραμμένον ὅτι ὁ πρίγκηψ ἐσπούδαζε μετ' ἀκαταπονήτου ζήλου τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, ὁ δὲ κύκλος τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑστίας* καὶ δεῖγμα τῆς ἑλληνομαθείας αὐτοῦ ἔλαβε τὸ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἄρθρον τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέως Λινδάου ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος γλαφυρώτατα ἐξελληνισθὲν καὶ εὐμενῶς παρασχεθὲν τῇ *Ἑστίᾳ* πρὸς δημοσίευσιν. Λόγος δὲ πολὺς ἐγένετο πρό τινος ἐνταῦθα καὶ περὶ διδασκαλίας τῶν *Περσῶν* τοῦ Αἰσχύλου, ὧν τὰ χορικὰ λαμπρῶς ἔχει μελοποιήσει ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος, συνδυάσας οὕτω τὴν πρὸς πᾶν ἑλληνικὴν ἀγάπην μετὰ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ εὐφυΐας.

Ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης τοῦ *Φιέσκου*, ἧς ἀντίτυπον εὐμενέστατα ἀποσταλὲν ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς μεταφραστοῦ ἔχω ἀνὰ χεῖρας, διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης τὸ ὄνομα τοῦ Γερμανοῦ πρίγκιπος καθίσταται νῦν γνωστὸν καὶ φίλτατον εἰς τὸ Πανελλήνιον.

Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ εἰρημένου βιβλίου δηλοῦνται σαφῶς τὰ αἴτια καὶ ὁ σκοπὸς ταύτης· καὶ δὲν κρίνω ἀπὸ σκοποῦ, ἀντὶ πάσης ἰδίας περὶ τούτου γνώμης ν' ἀντιγράψω αὐτὸν τὸν πρόλογον, καὶ διότι προσέτι ἐν ταῖς ὀλίγαις αὐτοῦ γραμμαῖς εἰλικρινῶς καὶ εὐγλώττως ἐκδηλοῦνται τὰ εὐγενῆ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα φίλα αἰσθήματα τὰ πληροῦντα τὴν ἡγεμονικὴν καρδίαν τοῦ μεταφραστοῦ:

«Τὴν τραγῳδίαν ταύτην τοῦ ἐνδόξου Γερμανοῦ ποιητοῦ Φρειδερίκου Σχιλλέρου μετέφρασα χάριν ἀσκήσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἐπειδὴ δὲ μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη δὲν ἀπέτυχεν, τολμῶ νὰ προσφέρω αὐτὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινόν, τῆς φιλόφρονος ὑποδοχῆς τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι περιοδείαν μου, διατηρῶ πάντοτε ζωηρὰν καὶ εὐγνώμονα ἀνάμνησιν.

«Ἡ τραγῳδία αὕτη εἶνε τὸ δεύτερον ἔργον τοῦ Σχιλλέρου, γραφεῖσα κατὰ τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἰς τὰ πέριξ τῆς γενεθλίου μου πόλεως, ὅπου ὁ ποιητὴς κατῴκησεν ἐπὶ δύο ἔτη, διαφεύγων τὰς καταδιώξεις τοῦ ἡγεμόνος του, δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης.

«Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἑσπέραν ὡραίας θερινῆς ἡμέρας, καθ' ἣν παῖς ἔτι ὤν, εἶδον τὴν τότε ἀκόμη ζῶσαν γηραιὰν θυγατέρα τοῦ ποιητοῦ, ἀκούουσαν μετὰ συγκινήσεως τὴν ἀνάγνωσιν σκηνῶν τινων τοῦ δράματος τούτου, ἐν ᾧ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου θρανίου καὶ ἐσκιάζετο ὑπὸ τῶν δένδρων ἐκείνων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ὁ μέγας πατήρ της εἶχε σχεδιάσει τὴν παροῦσαν τραγῳδίαν. Ἴσως συνετέλεσεν ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐντυπώσεώς μου ταύτης, ἵνα καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις διατηρήσω πλείονα ἀγάπην καὶ προτίμησιν πρὸς τὸ δρᾶμα τοῦτο, ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Σχιλλέρου, ὅπερ διδασκόμενον ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἐνθουσιάζει καὶ σήμερον ἀκόμη τοὺς θεατὰς πανταχοῦ τῆς Γερμανίας.

«Εὔχομαι καὶ ἐλπίζω ὅτι τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν θὰ ἐμποιήσῃ ἡ ἱστορικὴ αὕτη τραγῳδία καὶ εἰς τὸν εὐφυᾶ λαὸν τῶν Ἑλλήνων».

Πρὸς τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μεταφραστοῦ βεβαίως θέλει ἀπαντήσῃ ἀξίως τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν διὰ τῆς ὑποδοχῆς ἧς θέλει τύχῃ τὸ ἐξελληνισθὲν σχιλλέρειον δρᾶμα καὶ ὡς ἀνάγνωσμα καὶ ὡς παράστασις ἐπὶ ἑλληνικῆς σκηνῆς. Οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ δραματικοὶ θίασοι θὰ σπεύσωσι ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ ταύτης τὸ γλωσσικὸν ἐκεῖνο ἐξάμβλωμα, ὅπερ ὡς μετάφρασιν τοῦ *Φιέσκου* ἀνεβίβαζον ἄχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ὡς πρὸς τὴν ἐντύπωσιν δ' ἣν ἐμποιοῦσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας θεατάς,

καίπερ μετρίως διδασκόμενα σὺν τοῖς ἄλλοις ἀριστοτεχνήμασι καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σχίλλερ, ὁ παραστάς ποτε δύναται νὰ μαρτυρήσῃ. Ἡ διδασκαλία κακοτέχνων δραματικῶν ἔργων, σκοπούντων νὰ σαγηνεύσωσι τὸ κοινὸν δι' ἐπιδεικτικῶν σκηνογραφημάτων, διὰ χαρακτήρων ὑπερφυσικῶν, διὰ περιπλόκου καὶ τερατώδους ὑποθέσεως, ἔργων ὧν βρίθει τὸ φορητὸν δραματολόγιον τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, δὲν κατώρθωσεν, εὐτυχῶς, νὰ διαφθείρῃ ἐντελῶς τὴν πρὸς τὸ ἀληθῶς καλὸν ἔμφυτον κλίσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ.

Ὁσάκις παρίσταται ἐν τοῖς ὑπαιθρίοις θερινοῖς θεάτροις ἔργον μεγάλου ποιητοῦ, τὰ χίλια τόσα ξύλινα θρανία κατέχονται ὑπὸ θεατῶν πάσης τάξεως ἐρχομένων ἵνα φωτίσωσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν διὰ τῶν ἀκτίνων τῆς μεγαλοφυΐας. Αὐτό, τὸ μὴ πεφημισμένον ἐπὶ τάξει ἑλληνικὸν κοινόν, προκειμένου περὶ συνελεύσεων καὶ πολιτικῶν διαδηλώσεων, παρίσταται ἐκεῖ ἀγνώριστον ὅλως, τεῖνον τὸ βλέμμα καὶ τὴν ἀκοὴν πρὸς τὴν σκηνήν, παρακολουθοῦν ἐν συγκινήσει τὴν ἐκτύλιξιν τοῦ δράματος. Καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς παραστάσεως ὁ ἐρευνῶν τὰς μορφὰς τῶν ἐν συγκινήσει καὶ θαυμασμῷ ἀπερχομένων θεατῶν διακρίνει εὐγενεστέραν τινὰ ἐπ' αὐτῶν ἔκφρασιν, ὡς ἂν ἀπέμεινεν ὑστάτη τις ἀνταύγεια ἐκ τοῦ θείου φωτὸς τῆς τέχνης· καὶ ὁ τείνων τὸ οὖς ἀντὶ κοινῶν καὶ τετριμμένων διαλέξεων ἀκούει ἀπομνημονευθέντας λόγους, λαμπράν τινα φράσιν ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἀριστουργήματος.

Τοιαύτας ἐντυπώσεις διατηρῶ ἐν τῇ μνήμῃ μου, ἀναπολῶν παραστάσεις τοῦ *Ἅμλετ*, τῆς *Λιμιλίας Γαλότη*, τῶν *Λῃστῶν* καὶ τοῦ *Φιέσκου* αὐτοῦ. Καὶ ἂν ὁ πρίγκηψ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν, κατερχόμενος τὸ τρίτον ἐν προσεχεῖ μέλλοντι εἰς Ἑλλάδα, παραστῇ ἐν ἑλληνικῷ θεάτρῳ, διδασκομένου αὐτοῦ τοῦ δράματος, ὅπερ τόσῳ γλαφυρῶς ἐξελλήνισεν, ἂν μὴ εὐαρεστηθῇ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐμποιεῖ τὸ ἔργον εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν πληρέστατα ἱκανοποιούμενος θέλει ἀνομολογήσῃ ὅτι καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐξεπληρώθησαν, καὶ ὁ πρὸς ἐξελληνισιν τοῦ ἔργου κόπος αὐτοῦ ἔτυχε τῆς ὑψίστης ἠθικῆς ἀμοιβῆς, νὰ τύχῃ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκεν.

Β'

Ὁ διεξερχόμενος τὰς σελίδας τῆς μεταφράσεως τοῦ *Φιέσκου* αἰσθάνεται βαθμηδὸν αὐξάνον τὸ διάφορον αὐτοῦ περὶ τοῦ μεταφραστοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἠδυνήθη ὁ πρίγκηψ νὰ σπουδάσῃ τόσον τελείως τὴν νέαν ἑλληνικὴν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς ἀφ' ἧς ὡρμήθη εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος διάδοχος τοῦ δουκάτου Σάξεν Μάϊνιγγεν ἐγεννήθη τῇ 1 ἀπριλίου 1851 καὶ εἶνε υἱὸς τοῦ νῦν ἡγεμονεύοντος δουκὸς Γεωργίου, γνωστοῦ ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πᾶσαν διὰ τὰ φιλόμουσα αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν πρὸς τὸ θέατρον ἔξοχον στοργήν. Ὁ δοὺξ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν τῇ ἰδίᾳ ἀκαταπονήτῳ μερίμνῃ, τῇ ἰδίᾳ ἀδρᾷ δαπάνῃ κατώρθωσε νὰ μορφώσῃ ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ πρωτευούσῃ τὴν ἀρίστην δραματικὴν σκηνὴν τῆς Γερμανίας, οὕτως ὥστε ὁ θίασος τοῦ Μάϊνιγγεν περιέρχεται νῦν τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Γερμανίας καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς παριστάνων ὡς ὑποδείγματα τελείας διδασκαλίας τὰ ἔργα τῶν μεγάλων δραματικῶν ποιητῶν. Ἐπρόκειτο δὲ καὶ εἰς Ἀμερικὴν ν' ἀπέλθῃ ὅπως δώσῃ σειρὰν παραστάσεων πρό τινος ἀδρᾷ πληρωμῇ, ἀλλ' αἱ μετὰ τοῦ ἐργολάβου διαπραγματεύσεις διεκόπησαν ἐνῷ εἶχον σχεδὸν τελειώσει.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἔτι ἡλικίας ἠσθάνετο, ὡσεὶ ὁρμεμφύτως, κλίσιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιθυμίαν νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἦτο μόλις δωδεκαετὴς ὅτε παρεδόθη ὑπὸ τοῦ δουκὸς πατρός του εἰς τὸν καθηγητὴν Ρόσσμανν πρὸς διδασκαλίαν.

— Καὶ τί πρὸ πάντων θὰ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης; ἠρώτησεν ὁ καθηγητὴς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ δουκός.

—Ἑλληνικά! ἀπεκρίνατο ἑτοίμως καὶ ζωηρῶς ὁ παῖς.

— Εἶνε πολὺ δύσκολα! ἀνταπήντησε γελῶν ὁ καθηγητής.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πρίγκιπος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀνεκπλήρωτος, ὠξύνθη δ' ἔτι μᾶλλον ὅτε ἐπεσκέψατο τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν τῷ 1873. Ἦτο τότε ἀνὴρ τέλειος, στρατιώτης ἀληθής· εἶχε μετάσχῃ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 καὶ ὑπηρέτει ὡς ὑπολοχαγὸς παρὰ τῷ πρωσσικῷ στρατῷ. Ὡς ἔλεγε κατόπιν, ἠσθάνετο ἐγκάρδιον λύπην κατὰ τὴν περιήγησιν ἐκείνην ἀκούων τοὺς Ἕλληνας ὁμιλοῦντας τὴν γλυκεῖαν γλῶσσαν καὶ μὴ ἐννοῶν παντάπασι ταύτην. Ἀλλ' ἐπανελθὼν εἰς Γερμανίαν ἐπεδόθη καὶ πάλιν εἰς ἄλλας ἐργασίας καὶ μελέτας, καὶ ἡ ἐπιθυμία του ἐκ νέου ἀνεστάλη.

Τῷ 1877 συνεδέθη διὰ γάμου πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῆς Γερμανίας νυμφευθεὶς τὴν κατὰ ἐννέα ἔτη νεωτέραν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ τότε διαδόχου, ἄρτι δ' ἐπὶ τοῦ θρόνου μετὰ τρίμηνον ἀρχὴν τελευτήσαντος Φρειδερίκου Γ'. Ἡ πριγκίπισσα Καρλότα φημίζεται ἐπὶ κάλλει καὶ χάριτι καὶ τελειότητι ἀγωγῆς. Ὀδοιπορικαὶ δ' ἐντυπώσεις αὐτῆς καλλιεπέσταται ἐξ ἐκδρομῆς πρὸς τὸν Β. Πόλον ἐν τύπῳ ἐπιστολῶν πρὸς τὸν πάππον αὐτοκράτορα, ἀνεγνώσθησαν ἀπλήστως πρό τινων ἐτῶν ἐν τῷ γερμανικῷ τύπῳ δημοσιευθεῖσαι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου δὲν ἐλησμόνησαν ἔτι τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς πριγκιπίσσης Καρλόττας. Ὄχι μόνον διότι κατ' ἐκείνην ἐώρτασεν ὁλόκληρος ἡ πόλις καὶ ἐφωταγωγήθη τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλο τι σχετικὸν ἐπεισόδιον. Κατὰ παλαιὸν αὐλικὸν ἔθιμον ἐν Πρωσσίᾳ, νυμφευομένης πριγκιπίσσης ἐκ βασιλικοῦ αἵματος, ὁ πρῶτος τῶν ὑπουργῶν τοῦ Στέμματος ὀφείλει νὰ χορεύσῃ μετ' αὐτῆς κρατῶν λαμπάδα ἀνὰ χεῖρας. Ἀνέμενον λοιπὸν πάντες μετὰ περιεργείας, οἱ μὲν παριστάμενοι νὰ ἴδωσιν οἱ δὲ μὴ παριστάμενοι νὰ μάθωσιν πῶς θὰ διεξῆγε τὸ χορευτικὸν αὐτὸ γύμνασμα ὁ σιδηροῦς ἀρχικαγκελλάριος. Ἀλλ' ἐκεῖνος διὰ τῆς αὐτῆς διπλωματικῆς δεξιότητος, δι' ἧς λύει τὰ δυσχερέστατα εὐρωπαϊκὰ ζητήματα, ἔλυσε καὶ τὸ προσωπικῶς αὐτὸν ἀφορῶν· παρέκαμψε τὴν αὐλικὴν διατύπωσιν καὶ διαψεύσας τὰς προσδοκίας ἐκείνων, ὅσοι ἦσαν ἕτοιμοι νὰ μειδιάσωσιν ἐπὶ τῷ χορῷ αὐτοῦ, διετήρησε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑορτῆς ἀκλόνητον τὴν σοβαρὰν καὶ ἀγέρωχον στάσιν.

Γ'

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν ἐπὶ ἔτη ὡς λοχαγός, εἶτα δὲ ὡς ταγματάρχης ἐν τῷ ἐπιτελείῳ τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Τὸν βαθμὸν δὲ τοῦτον ἔφερεν ὅτε κατὰ τὸ 1884 ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ ἐκ νέου τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ νῦν τὴν χώραν ἡμῶν, ἀφοῦ πρῶτον καταστῇ κάτοχος τῆς λαλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐζήτησε διδάσκαλον Ἕλληνα καὶ εὗρεν ἄριστον τὸν ἐν Βερολίνῳ δημοσιογραφοῦντα λόγιον κ. Ι. Κ. Μιτσοτάκην ἐκ Κρήτης. Ἡ διδασκαλία ἤρξατο μετ' ἀμοιβαίου ζήλου, τοῦ μὲν μαθητοῦ ὀφείλοντος μετὰ δέκα ἑβδομάδας ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἑλλάδα καὶ σπεύδοντος κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἵνα ὡς πλεῖστα διδαχθῇ, τοῦ δὲ διδασκάλου φιλοτιμουμένου ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι διὰ τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἐνίσχυεν ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ξένου ἡγεμονίδου τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἄμετρον αὐτοῦ ἀγάπην.

Ὁ πρίγκηψ ἐδιδάσκετο καθ' ἑκάστην ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Σαρλοττεμβούργου. Ἡ φιλοπονία δ' ἣν ἀνέπτυξε κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης ταύτης περιόδου τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ὑπῆρξεν ἀνυπέρβλητος. Ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐπησχολεῖτο ὑπὸ τῆς ἐν τῷ στρατιωτικῷ Ἐπιτελείῳ ὑπηρεσίας, ἐμελέτα ἰδίως ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας. Αἱ δὲ βερολιναῖαι ἐφημερίδες τοῦ ἔτους ἐκείνου ἔγραφον ὅτι ὁ πρίγκηψ τοῦ Μαϊνιγγεν καὶ τὴν ἄμαξαν αὐτοῦ εἶχε μεταβάλῃ εἰς σπουδαστήριον. Καὶ ἀληθῶς ὁσάκις μετέβαινεν εἰς δεῖπνα ἢ χορούς τῆς Αὐλῆς, φέρων τὴν ἀπαστράπτουσαν στρατιωτικὴν αὐτοῦ στολήν, ἐκράτει ἔτι ἑλληνικὸν βιβλίον ἀνὰ χεῖρας ἐποχούμενος καὶ κατέλειπεν αὐτὸ μόνον ἀφικνούμενος πρὸ τῆς θύρας τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ἀνακτόρων.

Αὐτὴν τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν γενεθλίων του δὲν ἐνόει κατ' οὐδένα λόγον νὰ στερηθῇ τοῦ ἑλληνικοῦ μαθήματος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας οὐδ' εἰπέ τι τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ. Ὁ κ. Μιτσοτάκης ἦλθε κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν εἰς Σαρλοττεμβοῦργον, ἰδὼν δὲ τοῦ ἀνακτόρου τὴν αὐλὴν πλήρη αὐλικῶν ἁμαξῶν καὶ ἄνω εἰς τὸ παράθυρον ἱστάμενον αὐτὸν τὸν ἄρτι θανόντα Αὐτοκράτορα μετὰ τῆς Αὐτοκρατείρας, ἔστρεψε τὸ βῆμα πρὸς τὸ Βερολῖνον ὑποθέσας ὅτι ὁ πρίγκηψ ἐλησμόνησε νὰ προαγγείλῃ αὐτῷ ὅτι εἶχε τὰ γενέθλιά του κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τότε ὁ φιλόπονος μαθητὴς ἰδὼν ἐκ τοῦ παραθύρου τὸν διδάσκαλον ἀπερχόμενον καὶ φοβούμενος μὴ ὁ θαλαμηπόλος ὁ σταλείς, ὅπως ἀνακαλέσῃ αὐτόν, δὲν προφθάσῃ, ἠνέῳξε τὸ παράθυρον καὶ ἐφώναξε πρὸς τὸν διδάσκαλον νὰ ἐπανέλθῃ, μειδιώντων τοῦ πενθεροῦ καὶ τῆς πενθερᾶς.

Τὸ μάθημα ἤρξατο εὐθὺς ὡς ἀπῆλθον ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἐδέησε νὰ διακοπῇ πεντάκις ἕνεκα τῆς ἀφίξεως ἄλλων ἐπισκεπτῶν, τοῦ πρίγκιπος δυσανασχετοῦντος ἑκάστοτε ἐπὶ τῇ διακοπῇ. Οὕτω κατώρθωσεν ἐντὸς μόνον δύο μηνῶν καὶ ἡμίσεος, οὐχὶ μὲν τελείως κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης νὰ καταστῇ, ἀλλὰ καταπληκτικῶς νὰ προοδεύσῃ ἐν τῇ σπουδῇ ταύτης. Καὶ κατὰ τὴν δευτέραν περιοδείαν αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ὡμίλει μὲν ὀλίγιστα ἑλληνικά, ἐνόει δ' ὁπωσδήποτε τοὺς ὁμιλοῦντας.

Ἐπανελθὼν εἰς Γερμανίαν καὶ κατεχόμενος ὅλως ὑπὸ τῶν θελγήτρων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἧς οἱ φθόγγοι ἦσαν ἔναυλοι ἔτι εἰς τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ, ἐπεδόθη ἀνενδότως εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς διδασκόμενος μέχρι τῆς χθὲς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀξίου διδασκάλου. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῶν 4 ἐτῶν διῆλθε μετὰ τοῦ διδάσκοντος τοὺς δοκιμωτάτους ποιητὰς καὶ πεζογράφους τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ ἀπεστήθισε πολλὰ ἑλληνικὰ ποιήματα, προτιμῶν τὰ ἐν δημώδει γλώσσῃ γεγραμμένα καὶ ἰδίως τοὺς ἠχηροὺς στίχους τοῦ Βαλαωρίτου, καὶ δὴ τὸν Βλαχάβαν, τὸν Σαμουήλ, τὸν Δῆμον καὶ ἄλλα γνησίως ἑλληνικὰ ἔργα τοῦ ἀληθοῦς ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδος ποιητοῦ. Καὶ ποτε ἐν ὥρᾳ σχολῆς μετέφρασεν εἰς γερμανικοὺς στίχους τὸν *Τυφλὸν Ἐπαίτην* τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Ἐξεπόνησε δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐγκύψας

τὴν μετάφρασιν τοῦ *Φιέσκου*, ἔργου παρέχοντος μεγίστας δυσχερείας κατὰ τὴν μεταγλώττισιν, ὡς δύναται νὰ βεβαιώσῃ πᾶς ὁ χάριν ἀσκήσεως περὶ τὴν γερμανικὴν μελετήσας ἢ μεταφράσας ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ. Καὶ τὴν μετάφρασιν ταύτην τὴν γενομένην ἑλληνιστὶ ὑπὸ ξένου ἀνακηρύττει ἐξαίρετον αὐτὸς ὁ γεραρὸς πρύτανις τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὁ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς. Ἡ τοιαύτη κρίσις καὶ ἡ εὐμενὴς ὑποδοχὴ ἧς θέλει τύχῃ τὸ ἔργον τοῦ Γερμανοῦ πρίγκιπος παρὰ τῷ ἑλληνικῷ κοινῷ, θέλουσι βεβαίως ἐνθαρρύνει αὐτόν, ὅπως, καθὰ προτίθεται, ὡς τάχιστα φιλοτεχνήσῃ καὶ ἄλλου γερμανικοῦ δράματος τὴν μετάφρασιν, καὶ διὰ νέας ἡγεμονικῆς δωρεᾶς πλουτίσῃ τὴν ἀρτιγενῆ ἡμῶν λογοτεχνίαν.

Ὁ πρίγκηψ Βερνάρδος εἶνε τὴν σήμερον συνταγματάρχης καὶ διοικεῖ ἓν σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Προσηνὴς τὸν χαρακτῆρα, μειλίχιος τοὺς τρόπους, εὐγενὴς τὴν καρδίαν ἐν πᾶσι, καταλείπει ταῦτα προκειμένου περὶ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας,καὶ ὅπως συγκρατήσῃ ὑπὸ σιδηρᾶν πειθαρχίαν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὁπλίτας καθίσταται, λέγουσιν, ἔστιν ὅτε αὐστηρότερος καὶ βιαιότερος ἴσως τοῦ δέοντος. Τὸ κατ' ἐξοχὴν δὲ πληροῦν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀβρότατον αἴσθημα εἶνε νῦν ἡ στοργὴ πρὸς τὸ μονογενὲς τέκνον, τὴν μικρὰν καὶ χαριεστάτην Θεοδώραν.

Ὡς εἶπον, ὁ πρίγκηψ τοῦ Σάξεν Μάϊνιγγεν ἐπεσκέψατο δὶς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν ἦν ὅλως ξένος πρὸς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, κατὰ τὴν δευτέραν ἐνόει ἀτελῶς τοὺς ὁμιλοῦντας. Ἐπιχειρῶν τρίτην περιοδείαν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θέλει δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς πλήρη συνάφειαν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν κατέχων τόσον τελείως τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. Γνωστὸς δ' ἐν τῷ ἐφεξῆς χρόνῳ καθιστάμενος καὶ δημοφιλής, ὁ εὐγενὴς τοῦ Φιέσκου μεταφραστής, θέλει τύχῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς θερμῆς καὶ ἐγκαρδίου δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ καὶ μακρόθεν νῦν ἀπευθύνει πρὸς τὸν διαπρεπῆ φίλον αὐτοῦ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης χαιρετισμόν.

Ἐν Λειψίᾳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ὁ σκεπτόμενος ἄνθρωπος εἶνε κηρίον ἀνημμένον. Ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζῃ, καταναλίσκεται.

—

Ἀληθὴς εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον δὲν ὑπάρχει ἄλλη παρὰ ἐκείνη τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς ἄλλους.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Ροβέρτος ἠσθάνετο τὴν ὄρεξιν νὰ θέσῃ ἀποτόμως τὸ τέρμα τῆς συνομιλίας εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο. Ἐσέβετο ἀκόμη ἐν τῷ γυναίῳ ἐκείνῳ, ὅπερ νῦν καλῶς ἐγίνωσκε, τὴν ἰδανικὴν γυναῖκα, ἣν ἐπίστευσεν ὅτι συνήντησεν εἰς τὸν βίον του, καὶ ἐφοβεῖτο μήπως ἀκουσίως ἤθελεν ἐκφύγει τῶν χειλέων του μετ' ἀποτόμου τινὸς φράσεως κανεὶς ἐκ τῶν λογισμῶν του, οἵτινες ἐβάρυνον τὸ στῆθός του.

— Μ' ἐννοεῖτε καλῶς; ἐπανέλαβεν ἡ Ἕλλεν μετὰ βραχεῖαν σιγήν. Εἶμαι ἡ κόμησσα Μομβρὲν καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἀναγνωρίζουν ὡς τοιαύτην.

— Ἐνόμιζα, ἀπήντησε τότε ψυχρῶς ὁ κόμης, ὅτι εἴχετε δεχθῆ τὴν συμφωνίαν...

— Τὴν συμφωνίαν; Ποίαν συμφωνίαν;

— Ν' ἀνακτήσῃ ἕκαστος ἡμῶν τὴν ἐλευθερίαν του! Ἡ Κυπριανὴ ν' ἀνήκῃ εἰς ἐμέ. Σεῖς νὰ λάβητε μέρος τῆς περιουσίας μου καὶ νὰ ἔχητε πλήρη ἐλευθερίαν βίου.

— Ναί, τὸ παρεδέχθην αὐτό, εἶνε ἀληθές, εἶπεν. Ἀλλ' ἦτο πλάνη. Εἶνε κάτι τι τὰ χρήματα· ἀλλ' εἶνε μηδὲν παραβαλλόμενα πρὸς τὸ ὄνομα. Πρὸς τούτοις ἐβαρύνθην πλέον νὰ μὴ δύναμαι ν' ἀσπασθῶ τὴν θυγατέρα μου. Τὸ ἐννοεῖτε αὐτό, δὲν εἶνε ἀληθές;

Ἀστραπὴ πατρικῆς στοργῆς ἔλαμψεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Ροβέρτου, ἐνῷ δὲ ἐσυλλογίζετο τὴν Κυπριανήν, τὸ χεῖλός του συνεστέλλετο ὑπὸ μειδιάματος συγκινήσεως, ἐν ᾧ ἐνυπῆρχεν ἡ ἐπιθυμία ἀσπασμοῦ.

—Πρέπει νὰ μ' ἐλησμόνησεν ἡ κόρη μου! Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ πιστεύω ὅτι δὲν τὴν ἐκάματε ν' ἀπομάθῃ τὸ ὄνομα τῆς μητρός της.

— Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες τὴν ἀνατρέφουν, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ κ. δὲ Μομβρέν, συνειθίζουν νὰ τὴν διδάσκουν καθ' ἑσπέραν νὰ λέγῃ τὴν προσευχήν της, εἰς τὴν ὁποίαν περιέχεται καὶ τὸ ὄνομά σας.

— Ἀ!.. εἶπεν ἡ Ἕλλεν.

Καὶ προσέθηκε σχεδὸν ἀποτόμως ἐν εὐχαριστῷ,τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ταχύτητι μεθ' ἧς ἐλέχθη ἐφαίνετο σκαιόν.

Εἶτα διὰ μιᾶς:

— Θέλω νὰ ἰδῶ τὴν Κυπριανήν! εἶπεν.

— Νὰ τὴν ἰδῆτε, ἔστω! Ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ τὴν ἀναθρέψετε!

—Ἀ, φίλτατέ μου Ροβέρτε! προσέξατε!.. Καθίστασθε αὐθάδης!.. Εἶνε ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἴξευρα νὰ εἴχετε ἄλλοτε!.. Εἶνε ἀληθές, προσέθηκεν ἀναλαμβάνουσα τὸ εἰρωνικόν της ὕφος, ὅτι ὁ χαρακτὴρ μεταβάλλεται ὁμοῦ μὲ τὰς ὀρέξεις... Καθίστασθε ἐπιθετικὸς ἴσως κἄποτε, ὅταν πρόκηται περὶ ἐμοῦ... καὶ πῶς νὰ εἴπω; εἰδυλλιακός... μάλιστα αὐτὴ εἶνε ἡ κατάλληλος λέξις!.. ὅταν πρόκειται περὶ ἄλλης.

Καὶ τὸν ἔβλεπεν ἐκ νέου μὲ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ὀξὺ καὶ χλευαστικόν, ὅπερ ἐφαίνετο ἐτάζον τοὺς λογισμοὺς τοῦ νεαροῦ κόμητος, διαπερῶν αὐτὸν μὲ τὴν ὀξύτητα τρυπάνου.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἐξηγηθῶ. Καταλαμβάνετε κάλλιστα.

— Καταλαμβάνω μόνον ὅσα μοῦ λέγουν μετὰ πάσης εἰλικρινείας. Ἀλλὰ τὰς διαβολὰς καὶ τὰς συκοφαντίας δὲν τὰς καταλαμβάνω ποσῶς.

— Καλὰ λοιπόν· ὀφείλω νὰ σᾶς προειδοποιήσω ὅτι καὶ αἱ ἐπαρχιακαὶ πόλεις ἔχουν τὰς μικρολόγους φλυαρίας των,ὅπως καὶ αἱ παρισιναὶ λεωφόροι . . . καὶ ὅτι ὁπωσδήποτε εἶνε ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τις ἀγνοούμενος ἐν Τρουβίλλῃ ὅταν κκλῆται κύριος δὲ Μομβρὲν καὶ ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα εἶνε ἐγγεγραμμένος μακρὺς φαρδὺς εἰς τὸν κατάλογον τοῦ ξενοδοχείου.

— Εἰς τὴν Τρουβίλλην; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Ναί, εἰς τὴν Τρουβίλλην. Ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν εὑρίσκεσθε καὶ σεῖς ἐκεῖ, μία νέα ἀξιέραστος, ὡς λέγουν, ἥτις δὲν σᾶς ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορος... Ὁ κ. Ρεβὶλ μοῦ τὸ εἶπεν αὐτό... Ὦ! αὐτοὶ οἱ δημοσιογράφοι!.. Τὰ πάντα εἰξεύρουν! Καὶ ἐγὼ γνωρίζω ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερδιέ....

— Θὰ μοῦ κάμετε μίαν χάριν, εἶπεν ὁ κόμης διακόπτων αὐτὴν ἀποτόμως. Μὴ ἀναμίξητε ποσῶς, σᾶς παρακαλῶ, εἰς τὰς ἐξηγήσεις μας τὸ ὄνομα τῆς νεάνιδος περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖτε. Σᾶς προειδοποιῶ περὶ τούτου.

— Διάβολε!.. Μοῦ τὸ λέγετε, ὡς νὰ μοῦ ὑπηγορεύετε διαταγήν.

— Εἶνε ὁπωσοῦν καὶ τοιαύτη.

— Καὶ ὡς νὰ ἦτο ἀπειλὴ ἡ διαταγὴ αὕτη!..

— Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶνε μόνον προειδοποίησις. Ναί· σᾶς παρακαλῶ νὰ σεβασθῆτε μερικὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα σεῖς δὲν δύνασθε νὰ ἐννοήσητε, καὶ μερικὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι δὲν γνωρίζετε!

Καὶ πάλιν ἐπεφάνη ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Ἕλλεν τὸ ἀνησυχητικὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ ἐσαγήνευεν ὡς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα, ὧν προαισθάνεταί τις τὸ βάθος καὶ τὴν παγερότητα.

Μετὰ τινα στιγμὴν εἶπε σαφῶς:

— Ἡ κόμησσα Μομβρέν, φρονῶ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίσῃ τοὺς πάντας, πρὸ παντὸς δὲ ἄλλου τὰ ἄτομα,ἅτινα ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρουσι τὸν σύζυγόν της.

— Ἄ!.. εἶπεν ὁ Ροβέρτος· ἡ κόμησσα Μομβρέν!.. Ἐπανέρχεσθε εἰς τὸ ζήτημα;

— Ἦλθα ἐδῶ διὰ νὰ τὸ λύσω.

— Ἂς ἴδωμεν, εἶπεν ὁ κόμης λαμβάνων μίαν ἕδραν καὶ τοποθετῶν αὐτὴν ἀντικρὺ τῆς Ἀγγλίδος ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς τραπέζης, ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρά,καὶ ἂς εἴπωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὅ,τι ἔχομεν νὰ εἴπωμεν. Τί θέλετε;

— Δύο τινά· τὴν θυγατέρα μου καὶ τὸ ὄνομά μου.

— Τὸ ὄνομά σας;

— Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοῦ ἐδώσατε.

Ὁ Ροβέρτος ὠχρότατος, μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα κεκλιμένα πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, προσήλου ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα του· αὕτη δὲ ἐρείδουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης, μὲ τὸ πρόσωπον μεταξὺ τῶν χειρῶν, δάκνουσα μόλις τὴν ἄκραν τῶν ὀνύχων τῆς δεξιᾶς χειρός, ὑφίστατο τὸ ὀργίλον ἐκεῖνο βλέμμα μετ' ἐξαιρέτου χάριτος, αἱ δὲ μακραὶ βλεφαρίδες τῶν ὀφθαλμῶν της ἐταπεινοῦντο ἐνίοτε, ὡσεὶ μηκυνόμεναι ἐπὶ τῶν ὡς γαλῆς κορῶν της, παρέχουσα εἰς αὐτὰς ἠπιότητα ἀγχίνουν καὶ ἄπιστον.

— Ἀκούσατε, εἶπεν ὁ κ. δὲ Μομβρέν, σᾶς ἠγάπησα καὶ σᾶς ἐλάτρευσα. Δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὸν κόσμον ἔρως πλείονα ἔχων πεποίθησιν καὶ πλέον παράφορος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἔτρεφον πρὸς ὑμᾶς. Τὸ εἰξεύρετε ὅτι ἦσθε τὸ πᾶν δι' ἐμέ!. Ναί, ναί, μειδιᾶτε!... Σᾶς προκαλοῦν τὸν οἶκτον αὐτὰ τὰ ὁποῖα σᾶς λέγω;

— Καθ' ὅλου, φίλτατε! Μοῦ προξενοῦν μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ἐξακολουθήσατε.

— Σᾶς ἠγάπων τόσον, ὥστε πιστεύω ὅτι θὰ παρήκουον καὶ αὐτὴν τὴν θέλησιν τῆς μητρός μου χάριν ὑμῶν, ἥτις ἦσθε δι' ἐμὲ τὸ πᾶν!... Δὲν ἐτόλμησα τὸ τοιοῦτο καὶ καλῶς ἔπραξα. Θὰ κατηγόρουν τὸν ἑαυτόν μου σήμερον ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ, ἐὰν ἤθελον προξενήσει εἰς αὐτὴν τὴν ἐλαχίστην θλῖψιν. Ἡ μήτηρ μου χάριτι θείᾳ οὐδέποτε ἔμαθεν ὅτι σᾶς ἐνυμφεύθην... Ὅτε δὲ σᾶς ἐνυμφευόμην κατὰ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος σας, τὸ ἔπραττον διὰ νὰ σᾶς ἐξασφαλίσω ὕπαρξιν εὐδαίμονα, ὕπαρξιν πλήρη στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως, εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἔρωτος τὸν ὁποῖον σᾶς ἐζήτουν καὶ τὸν ὁποῖον ἐνόμισα ὅτι εὗρον εἰς ὑμᾶς.

— Λοιπόν; εἶπεν ἡ Ἕλλεν, βλέπουσα ὅτι διεκόπτετο ὡσεὶ ἐβασανίζετο ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων. Ἐμπρός!.. Μοῦ φαίνεται ὅτι, αὐταὶ ὅλαι αἱ ὡραῖαι φράσεις εἶνε τόσον λαμπρὰ προπαρεσκευασμέναι, ὥστε γνωρίζετε ἐκ στήθους τὴν συνέχειαν... Σᾶς ἀκούω· ἂς ἴδωμεν!

— Εἰς μάτην χλευάζετε. Θ' ἀκούσητε τὰ

πάντα σήμερον, ἀφοῦ ἐκρίνατε καλὸν νὰ ἔλθητε νὰ μας ἐνοχλήσητε τὸν πατέρα μου καὶ ἐμὲ ἐν τῇ μονώσει μας!.. Ὦ! σας ἠγάπησα ὅπως δὲν ἀγαπῶσιν ἄλλοι!.. Καὶ τίς δὲν θὰ σάς ἠγάπα; Τὸ λατρευτὸν ἐκεῖνο μειδίαμα τὸ ὁποῖον ἔχετε, πῶς νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι εἶνε τὸ ψευδέστατον τῶν μειδιαμάτων;... Ὤ, ταλαίπωρα ὄνειρα τῆς παραφροσύνης μου!.. Δι' ἐμὲ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἐκτὸς ὑμῶν! Τὴν ἡμέραν δέ, καθ' ἣν συγκατετέθητε νὰ γίνητε ἰδική μου, πιστεύω, ὅτι οὐδεὶς ἐδοκίμασέ ποτε τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἠσθάνθην.

— Φιλτατέ μου Ροβέρτε, εἶπε διακόπτουσα ἡ Ἕλλεν μὲ τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ ξηρὸν τόνον φωνῆς, ὅταν εἰς ἀνὴρ δύναται νὰ λέγῃ αὐτά, ἔστω καὶ ἀφοῦ ἐπέλθῃ ἡ ἀπογοήτευσις, δὲν δικαιοῦται νὰ λυπῆται διὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὴν γυναῖκα. Σᾶς ὁρκίζομαι—καὶ ὁμιλῶ σοβαρῶς—ὅτι οὐδέποτε ἔσχον ἐγὼ εἰς ὅλον μου τὸν βίον, οὐδὲ τὸ ἑκατοστὸν μέρος τῆς ἐξάλλου χαρᾶς, περὶ τῆς ὁποίας μοὶ ὁμιλεῖτε.

— Δὲν δικαιοῦμαι νὰ λυπηθῶ! διὰ τί;

Καὶ ὁ Ροβέρτος ἐξερράγη εἰς γέλωτα.

— Δικαιοῦμαι νὰ λυπηθῶ, ἐξηκολούθησε, διὰ τὴν προδοθεῖσαν καλήν μου πίστιν, τὴν μαστιγωθεῖσαν εἰλικρινειάν μου, τὴν ἀνόητον ἐμπιστοσύνην μου, τὴν ἡλίθιον ἀφοσίωσιν. Τί τὰ ἐκάματε ὅλα ταῦτα;.. Τὰ διελύσετε, τὰ κατεπατήσατε, τὰ ἐρραπίσατε κακοβούλως... τὰ συνανεμίξατε μὲ τὰς μικράς σας χεῖρας καὶ τὰ ἐρρίψατε μακρὰν ὡς ἄχρηστα!

— Αὐταὶ εἶνε φράσεις μυθιστορημάτων! ἀπήντησεν ἡ Ἕλλεν ὀρθουμένη αἴφνης. Σᾶς ἠγάπησα ὅσον ἠδυνάμην ν' ἀγαπήσω. Ἤμην εἰλικρινὴς ὅπως σεῖς, ἠπατήθην ὅπως σεῖς. Δὲν ἤσθε ἴσως ὁ ἀνήρ, τὸν ὁποῖον ἠυχόμην νὰ εὕρω, ἐγὼ δὲ δὲν ἤμην βεβαίως ἡ γυνή, ἥτις σᾶς ἤρμοζεν... Σεῖς ἤσθε πολὺ ρομαντικός, ἐγὼ πολὺ πρακτικὴ καί.. πολὺ ἀμερικανίς, ἂν δύναμαι νὰ εἴπω. Ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ!. Αὐτὸς εἶνε ὁ βίος. Ὅτε δὲ ἐννόησα ὅτι κακὰ ἔκαμα νὰ δεχθῶ τὴν χεῖρά σας, ἦτο πλέον ἀργά... Ναί!.. Τότε...

— Τότε, διότι ἠπατήθητε σεῖς, ἠπατήσετε καὶ ἐμέ!. Ἐμέ!

— Ἔλατε δά!. Ὦ! ἡ ἐξήγησίς μας θὰ περιπέσῃ, βλέπω, εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ζηλοτυπίας. Θὰ μοῦ ὁμιλήσητε πάλιν περὶ τοῦ Βαρέσκου. Ἀπέθανε, σᾶς εἰδοποιῶ, ὁ Βαρέσκος! Ἀπέθανε ταφεὶς ὑπὸ τοὺς θριάμβους του! Μάλιστα, εἰς Βουένος Ἄϋρες ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ παραστήσῃ μίαν τῶν ὀρχηστικῶν του συνθέσεων... Λοιπὸν ὅ,τι καὶ ἂν εἴπητε διὰ τὸν Βαρέσκον...

— Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα, ἂν οὐχὶ ἡ μνήμη, μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον... Οὔτε κἂν τὸν ἐγνώριζα... Σάς λέγω μόνον ὅτι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν παρέβητε τὸν λόγον τὸν ὁποῖον ἐδώσατε, καθ' ἣν ἐρρυπάνατε διὰ βορβόρου τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ σάς ἀνήκῃ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπαύσατε πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶσθε δι' ἐμὲ ἡ μήτηρ τῆς Κυπριανῆς καὶ ἡ κόμησσα δὲ Μομβρέν, ἤσθε δὲ μόνον μία οἰαδήποτε τυχοδιῶκτις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἕλλεν Μόργαν, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ συνήντησα καὶ ἐλάτρευσα, ἤθελα νὰ λησμονήσω, νὰ λησμονήσω διὰ παντός, διὰ νὰ μὴ φέρω ἐν ἐμοὶ ὡς πληγὴν τὴν ἐπάρατον αὐτῆς μνήμην.

— Τὴν ἐπάρατον μνήμην; Εἶσθε εὐτυχὴς περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπιθέτων, βλέπω!.. Τὸ δυστύχημα εἶνε, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἕλλεν βραδέως, ὅτι δὲν θραύεται διὰ τῶν λόγων ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ νόμος ἐδημιούργησε, καὶ ἐδημιούργησε καλῶς... Δὲν δύνασθε νὰ μ' ἐμποδίσητε νὰ εἶμαι ἡ κυρία δὲ Μομβρέν, ὅπως δὲν δύνασθε νὰ μὲ κάμητε νὰ μὴ εἶμαι ἡ μήτηρ τῆς θυγατρός μου!.. Ἂν δὲ ἐλπίζετε ἐπὶ τοῦ διαζυγίου...

— Ἐπὶ τοῦ διαζυγίου;

— Ναί, τότε πρέπει νὰ στείλετε καὶ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα ἀπ' ὀπίσω ἀπὸ τὸν ἥλιον!.. Διὰ νὰ διαζευχθῶμεν ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσίς μου, καὶ τὴν συγκατάθεσιν ταύτην...

Καὶ ἐσταμάτησεν ὀρθία ἐνώπιον τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ κάθηται, τύπτουσα δὲ τὴν τράπεζαν μὲ τὸν δείκτην κυρτωμένον, ὡς νὰ ὑπεσημείου διὰ τοῦ ἐρρύθμου ἐκείνου ἤχου πᾶσαν συλλαβήν:

— Τὴν συγκατάθεσιν αὐτήν, δὲν—θὰ—τὴν δώ—σω!

Τὸ μόνον κηρίον τὸ λάμπον ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ θαλάμου ἐκείνου, ἐφώτιζε τὴν ἀποφασιστικήν, αὐστηρὰν καὶ ψυχρὰν μορφὴν τῆς εὐειδοῦς γυναικός, ὅτε δὲ καὶ πάλιν ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὁτὲ μὲν ἐβυθίζετο εἰς τὴν σκιάν, ὁτὲ δὲ ἐνεφανίζετο φωτιζομένη ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως τοῦ φωτὸς τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ φανοῦ τοῦ φωταερίου· ὁ δὲ ἔρρυθμος θροῦς τῆς ἐσθῆτός της ταλαντευομένης παρὰ τὰς πτέρνας της ἀντήχει ὡς κρότος ἐκκρεμοῦς.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην, ἀπήντησεν ὁ Ροβέρτος, τῆς συγκαταθέσεώς σας διὰ νὰ ἀποχωρισθῶ ὑμῶν.

— Ν' ἀποχωρισθῆτε;

— Καὶ διὰ παντός· νὰ εἶμαι ἀπέναντι ὑμῶν ἐντελῶς ξένος.

— Ξένος, σεῖς;

— Ἐγώ· ὁ γάμος μας εἶνε ἄκυρος, σᾶς προειδοποιῶ... ἢ μᾶλλον, σᾶς τὸ ἀναγγέλλω.

— Ὁ γάμος σας μετ' ἐμοῦ;

— Ἐντελῶς ἄκυρος. Ἀγοράσατε ἕνα κώδικα καὶ εὕρετε τὸ Α'. Βιβλίον, Ε'. τίτλον...

— Κεφάλαιον;

— Κεφάλαιον Δ'.

— Ὦ! βλέπω ὅτι εἶσθε καλὰ πληροφορημένος, φίλτατε. Φανερὸν εἶνε ὅτι ἐβασανίσατε τὰς σελίδας ἐκείνας, ὅπως στραγγίζουν τὸ ροῦχον διὰ ν' ἀφαιρέσουν τὸ νερόν... Εἶνε ἐργασία εὐγενεστάτη.. ἀξία καθ' ὅλα ἑνὸς εὐπατρίδου· δὲν νομίζετε; Λοιπὸν εἶσθε βεβαιος; Ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτε, τίποτε ἀπολύτως; Ὅλως διόλου τίποτε; Μία ξένη; Μία διαβάτις;.. Αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη σας;

— Εἶνε ἡ βεβαιότης μου.

— Καὶ μοῦ τὸ λέγετε αὐτὸ ἀπαθέστατα, ὡς ἀγαθὸς οἰκοκύρης ἐξοφλῶν τοὺς λογαριασμούς του... «Πάρε καλό μου κορίτσι, αὐτὸ ἔχεις νὰ λάβῃς!.» Τίποτε!.. Ἕνας χαιρετισμός. Καλημέρα—καλησπέρα!. Καὶ ἐτελείωσαν τὰ πάντα! Εἶνε πολὺ ἄκοπον πρᾶγμα· πολὺ εὔκολον· πολὺ νόστιμον· ἀλλὰ ἔχει ἕνα ἐλάττωμα, ὅτι εἶνε ἀδύνατον.

— Νομίζετε;

— Εἶμαι βεβαία. Ὑπάρχουν δικασταὶ εἰς Παρισίους καὶ δικολάβοι εἰς Λονδῖνον. Ἐπικαλεῖσθε τὸν νόμον; Ἔστω, ἂς κρίνῃ ὁ νόμος! Συλλογίζομαι ὅμως ποῦ θὰ εὕρετε δικαστήριον τὸ ὁποῖον θὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἡ γυνή, ἥτις ἐγέννησε τέκνον εἰς τὸν κόμητα Μομβρέν, δὲν εἶνε κόμησα Μομβρέν, ἀφοῦ ὁ κόμης ἔδωκεν αὐτῇ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του ἐνώπιον μιᾶς ἀρχῆς!.. Καὶ ἡ θυγάτηρ μου; Μήπως θὰ μοῦ ἀποδείξητε μὲ τὸν κώδικα ἀνὰ χεῖρας ὅτι καὶ αὐτὴ δὲν εἶνε ἰδική μου; Εἰξεύρετε ὅτι δὲν ἀγνοῶ ποῦ εὑρίσκετε! εἶπεν ἡ Ἕλλεν σταθεῖσα ἔμπροσθεν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἠγέρθη.

Καὶ τὸν προσέβλεψε τόσον παραδόξως, ὥστε ἐννόησεν αὐτὸς ὅλον τὸν κίνδυνον, ὃν ἠπείλει τὸ βλέμμα ἐκεῖνο.

—Τέλος πάντων, εἶπεν, ἔμαθα ὅ,τι ἤθελα νὰ μάθω. Ἠρχόμην νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρὲν νὰ δεχθῇ τὴν νύμφην του ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ἐγγονήν του. Ὁ μαρκήσιος δὲν κατεδέχθη νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ· ὁ δὲ υἱός του μοῦ ἀπήντησεν αὐτὰ ὁποῦ ἤκουσα. Πολὺ καλά! Ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη. Ἀλλ' ἡ κόμησσα δὲ Μομβρὲν θὰ σᾶς ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶνε τυχοδιώκτρια, ὅτι ἔχει τὸ δίκαιόν της, ὅπερ θὰ ἐνεργήσῃ ὅπως ἀναγνωρισθῇ καὶ καταστῇ σεβαστόν. Δὲν θὰ βραδύνῃ.

Καὶ πορευθεῖσα ἔσυρε σφοδρῶς τὸ σχοινίον τοῦ κώδωνος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ροβέρτος ἐξεπλήσσετο, αὐτὴ ἤρχισε νὰ γελᾷ γέλωτα ζηρόν, νευρικόν, ὀργίλον.

— Ὦ! δὲν θὰ ἀνακοινώσω εἰς τὸν ὑπηρέτην τὰ μύστικά μου, ἡσυχάσατε! Ἐπείγομαι μόνον νὰ ἐπιστρέψω εἰς Παρισίους. Ἔχω ἀκόμη μίαν ἁμαξοστοιχίαν.

Καὶ παρετήρησε τὸ ὡρολόγιόν της.

Μία θαλαμηπόλος εἰσῆλθεν.

— Τὸν λογαριασμόν, εἶπε, μίαν ἅμαξαν, καὶ καταίβασε τὸν ὁδοιπορικόν μου σάκκον.

— Πολὺ καλά, κυρία.

Ἡ Ἕλλεν ἐστράφη πρὸς τὸν κύριον Μομβρὲν καὶ καταμετροῦσα αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, εἴρων, μὲ μειδίαμα λεπτὸν ὑποκρύπτον αὐθάδη ἀπειλήν:

—Καλὴν ἐντάμωσιν μετ' ὀλίγον, darling! εἶπεν αὐτῷ.

Καὶ τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο θωπευτικὸν ὄνομα εἰσήρχετο εἰς τὴν καρδίαν τοῦ νέου ὡς βελόνη πεπυρακτωμένη.

Κατῆλθε ταυτοχρόνως μετὰ τῆς Ἕλλεν. Ἅμαξα δὲν εἶχεν εὑρεθῆ. Εἷς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ *Μεγάλου Μοράρχου* εἶχε μετακομίσει τὸν ὁδοιπορικὸν αὐτῆς σάκκον.

— Ἔστω, εἶπε, θὰ ὑπάγω πεζὴ εἰς τὸν σταθμόν.

Ἐστράφη πρὸς τὸν Ροβέρτον καὶ εἶπεν αὐτῷ μὲ σαρκαστικὸν μειδίαμα!

— Δὲν σᾶς ζητῶ νὰ μὲ συνοδεύσητε.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς νυκτός, ὅτε ἐξῆλθε μετὰ τοῦ κόμητος, ἡ ὁδὸς ἦτο ἐρήμη, τὸ Μελὲν δὲ βεβυθισμένον εἰς ὕπνον· οἱ δύο ἄνδρες, οἵτινες τοὺς εἶδον ἐξελθόντες ἐκ τοῦ νομαρχείου, μόνοι σχεδὸν διήρχοντο πρὸ τοῦ κεκλεισμένου ξενοδοχείου, καὶ ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ φανοῦ τοῦ φωταερίου ὁ Γκενὼ καὶ ὁ Καππὸ ἐκθαμβοι παρετήρησαν τὴν Ἕλλεν, ἣν δὲν ἐγνώριζον.

Τότε τὸ ὄμμα αὐτῶν τὸ ὀξύτατον ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισεν ἄλλην τινὰ γυναῖκα.

Ἡ Ἕλλεν ἐβάδιζε ταχύτατα ἐξαφανιζομένη ἤδη εἰς τὸ σκότος, ἐντὸς τῶν ὁδῶν τῶν ἀγουσῶν πρὸς τὸν σταθμόν, ὁ δὲ Ροβέρτος ἀναμιμνησκόμενος ὅ,τι αὐτὴ εἶπε, λόγον ποιουμένη περὶ τῆς Κυπριανῆς, ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὴν κατοικίαν του ἔγραψεν ἀμέσως ἓν τηλεγράφημα πρὸς τὸν Ρωμανὸν Ρυὼ εἰς Βιλλερβίλλην, καὶ διέταξε τὸν θεράποντά του νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸ τηλεγραφεῖον ἐν πάσῃ σπουδῇ.

Προσέθηκε δέ:

— Αὔριον θὰ ὑπάγωμεν εἰς Φονταινεβλώ. Οἱ ἐξάδελφοί σου Δεβραὶ δὲν εὑρίσκονται εἰς Ἀβῶν;

— Μάλιστα, κύριε κόμη.

—Θ' ἀνεδέχοντο ν' ἀναλάβωσι ν' ἀναθρέψωσιν ἓν παιδίον;

— Βέβαια, κύριε κόμη.

— Θὰ μὲ ὁδηγήσῃς πρὸς αὐτούς.

— Πολὺ καλά, κύριε κόμη.

— Πήγαινε γρήγορα!

(Ἕπεται συνέχεια).

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

(Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Βιογράφος τις τοῦ Λουδοβίκου ἀναφέρει ὅτι τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ διαδόχου ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ Μονάχου εἶχε ζητήσει προτέρον ἤδη αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἕνεκα τῶν κατ' αὐτοῦ ἐχθρικῶν ἐν Μονάχῳ ἐνεργειῶν τοῦ Λουδοβίκου· Τὸ ἑξῆς δὲ κυρίως γεγονὸς ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ναπολέοντος. Ἐν ἐπισήμῳ τινὶ διπλωματικῇ συναναστροφῇ ὁ Λουδοβίκος ἠγέρθη κατὰ τὸ συμπόσιον κρατῶν ποτήριον πλῆρες ῥηνικοῦ οἴνου, προπίνων δὲ ὑπὲρ τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας ηὐχήθη τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναπολέοντος ἀναφωνῶν Pereat Napoleo. Μετὰ τοσαύτης δὲ ὁρμῆς καὶ σφοδρότητος προσέκρουσε τὸ ποτήριόν του πρὸς τὰ τῶν συνδαιτυμόνων ὥστε ἐθραύσθη τὸ κάτω μέρος τοῦ ποτηρίου του. Τὸ θραῦσμα τοῦτο σώζεται καὶ σήμερον ἔτι ὡς ἱερὸν λείψανον, ὡς μικρὸν καὶ τοῦτο μαρτύριον τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς τόλμης τοῦ Λουδοβίκου.

Ἐντὸς ὀλίγου δ' ἐγένετο ἡ μεγάλη κατὰ τοῦ Ναπολέοντος γερμανικὴ κίνησις. Πρὸς τὴν συνθήκην τοῦ Ried τῶν βορείων γερμανικῶν κρατῶν εἶχε προσχωρήσει ἤδη ἡ Αὐστρία, ἐπὶ τέλους δὲ ἔπραξαν τὸ αὐτὸ καὶ αὐτὴ ἡ Βαυαρία καὶ ἄλλαι τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας χῶραι ἀπαλλαγεῖσαι τοῦ Ρηνικοῦ δεσμοῦ. Ἐν ἔτει δὲ 1813 ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου, δι' ὃν ἡ Γερμανία αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει εἰς τὸν λαὸν τῆς Πρωσίας. Ἦτο ὅμως πικρὰ εἰρωνία τῆς τύχης ὅτι ὁ Λουδοβίκος ὁ ἔνθερμος οὗτος πατριώτης, ἀναγκασθεὶς πρότερον νὰ σύρῃ τὸ ξίφος καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ του Ναπολέοντος, δὲν ἠδυνήθη νὰ μετάσχῃ τοῦ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγῶνος, διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἕνεκα ἀγνώστων λόγων νὰ παραμείνῃ ἐν Σαλτσβούργῳ.

Τὴν πρώτην μεγάλην νίκην τῶν γερμανικῶν ὅπλων, τὴν ἐν Λειψίᾳ, ἑώρτασεν ὁ Λουδοβίκος ἐν Σαλτσβούργῳ ἑστιάσας 800 πτωχούς, πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τῆς νίκης ταύτης ἔπραττε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου του τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἑκάστου ἔτους. Ἄνευ ζηλοτυπίας καὶ φθόνου ἀποβλέπων πρὸς τὴν αὐξανομένην ὁσημέραι δύναμιν τῆς Πρωσσίας, ἐξύμνησε τὴν χώραν ταύτην καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἐν τοῖς πατριωτικοῖς του ποιήμασι μέχρι ἀποθεώσεως διὰ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ τὸν νέον ὅμως πόλεμον, ὃν προὐκάλεσεν ἡ ἐκ τῆς νήσου Ἔλβας ἀπόδρασις τοῦ Ναπολέοντος, ἐξεπληρώθη ὁ διακαὴς πόθος τοῦ Λουδοβίκου, διότι ἐπετράπη καὶ εἰς αὐτὸν νὰ μετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος. Τῇ 16 Μαΐου 1815 ἀπῆλθεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Ρῆνον βαυαρικὸν στρατόπεδον, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρέτησε πρῶτον δι' ἐνθουσιώδους προσλαλιᾶς τὴν ἐθνοφυλακήν, τῆς ὁποίας ἦτο ἀρχηγός. Ἡ διαθήκη δὲ τὴν ὁποίαν συνέταξε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του περιέχει διατάξεις, αἵτινες δεικνύουσι τὴν μεγάλην ὑπὲρ τῆς καλλιτεχνίας μέριμναν τοῦ Λουδοβίκου, ὁρίζει δὲ καὶ χρηματικὸν ποσὸν χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνασκαφῶν. Γνωστὴ εἶνε ἡ ταχεῖα ἔκβασις τοῦ πολέμου τούτου. Τὸ δεύτερον ἤδη εἰσήρχοντο οἱ σύμμαχοι νικηταὶ εἰς Παρισίους. Ὁ Λουδοβίκος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐμελέτα κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως ἐν τῇ σκηνῇ Ἕλληνας συγγραφεῖς, δὲν ἐλησμόνησε ἀπέναντι τοῦ προσωρινοῦ τούτου πολιτικοῦ θριάμβου καὶ τὴν ἰδεώδη τοῦ παρελθόντος κληρονομίαν. Εἰργάσθη δὲ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ζητῶν νὰ ἀποδοθῶσι εἰς τὴν Γερμανίαν πάντες οἱ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἁρπαγέντες καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ Ἰταλία ἐθεωρεῖτο τότε ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, τῶν ἐμβεβαπτισμένων εἰς τὰ νάματα τῆς κλασσικῆς παιδείας, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τὴν χώραν ταύτην περιηγήθη ὁ Λουδοβίκος πολλάκις ὡς ἁπλοῦς φιλάρχαιος ἐξετάζων μετὰ ζήλου καὶ προσοχῆς πολλῆς καὶ τὰ ἐλάχιστα λείψανα τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν ἀρχαίων κληρονομίας, καὶ μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων δὲ ἐπάνοδόν του ἐπεσκέφθη πάλιν τὴν Ρώμην τῷ ἔτει 1818. Ἡ ἐν Ρώμῃ δὲ αὕτη διατριβὴ τοῦ Λουδοβίκου συνετέλεσεν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν ἐν γένει τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνίας. Εὐλόγως δὲ ὠνόμασε συγγραφεύς τις τὴν περίφημον ἑορτήν, ἥτις ἐδόθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ καλλιτεχνῶν καὶ λογίων Γερμανῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Λουδοβίκου, ἀναχωροῦντος ἐκ Ρώμης, ὠνόμασεν *ἐγκαίνια νέας* ἐποχῆς τῆς καλλιτεχνίας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ὁ Λουδοβίκος μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεώς του ἀφωσιώθη εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ καλλιτεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς σπουδὰς ἀπηλλαγμένος τῶν ἐνοχλήσεων τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπὸ τῆς μονομεροῦς δὲ ταύτης ἀφοσιώσεως ἀπέσπασε τὸν Λουδοβίκον ἡ εἴδησις τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐμπνεύσασα αἰσθήματα χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν μεγαλόφρονα αὐτοῦ ψυχήν. Ἔκτοτε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου συνεδέθη στενώτατα μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, αἱ συμπάθειαι δὲ τὰς ὁποίας ἐξεδήλωσε κατὰ τὸν

ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα καὶ αἱ προσπάθειαι τὰς ὁποίας κατέβαλε τὸ πρῶτον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως, εἶτα δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων κατέδειξαν αὐτὸν τὸν μέγιστον καὶ θερμότατον τῶν φιλελλήνων. Θὰ ζῇ αἰωνίως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου. Δικαίως δὲ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐξεδήλωσε διὰ λαμπροῦ τρόπου τὴν εὐγνωμοσύνην του ψηφίσας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τῶν ἑορτῶν τοῦ Λουδοβίκου τὴν ἀνέγερσιν ἐν Ἀθήναις μνημείου τοῦ ἐξόχου τούτου φιλέλληνος. Περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ διαλάβωμεν κατωτέρω ἐν αὐτοτελεῖ κεφαλαίῳ.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1825 διέτριβεν ὁ Λουδοβίκος ἐν Brückenau. Τῇ 15 Ὀκτωβρίου προσεδοκᾶτο ἡ ἐμφάνισις κομήτου τινός, ὁ Λουδοβίκος δὲ εἶχε διατάξει νὰ ἀφυπνίσωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν προαγγελθεῖσαν ὥραν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κομήτου. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἀφίχθη καὶ ἐκ Μονάχου εἴδησις ἀγγέλλουσα αὐτῷ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του καὶ καλοῦσα τὸν Λουδοβίκον ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Βαυαρίας.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξε γονιμωτάτη καὶ εἰς πρακτικὰ ἔργα· συνετέλεσε πολλαχῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν βελτίωσιν τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ, εἰργάσθη δὲ καὶ ἔθηκε τὰ θεμέλια ἑνὸς κοινοῦ φορολογικοῦ δεσμοῦ μεταξὺ διαφόρων γερμανικῶν κρατῶν. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει πρὸ πάντων τὴν δυναστείαν τοῦ Λουδοβίκου καὶ παρέχει σημασίαν κοσμοπολιτικὴν εἰς αὐτὴν εἶνε ἡ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐνθουσιώδης μέριμνα τοῦ Λουδοβίκου. Δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοθι αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι εὗρον ἴσην καὶ ὁμοίαν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ προστασίαν ὡς ἐν Μονάχῳ ἐπὶ Λουδοβίκου. Ἕνεκα τούτου καὶ προήγοντο παραλλήλως καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀκμῆς ἔφθασαν. Ἐπὶ Λουδοβίκου ἡ ἰατρικὴ σχολὴ τοῦ Würzburg ἠμιλλᾶτο πρὸς τὴν περίφημον σχολὴν τῆς Βιέννης, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον τῆς Ἐρλάγγης ἤκμασεν ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Λουδοβίκου. Ἐκ τῆς Λαντσχούτης μετεκίνησε τὸ Πανεπιστήμιον εἰς Μόναχον καὶ συνέδεσεν αὐτὸ μετὰ τῆς Ἀκαδημείας καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν, συνεκέντρωσε δὲ ἐν αὐτῷ ὄχι μόνον τοὺς ἱκανωτέρους τῆς Βαυαρίας ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς ἄλλης Γερμανίας προσείλκυσε, καὶ ἔθηκεν οὕτω τὰς βάσεις τῆς μετέπειτα ἐπιστημονικῆς ἀκμῆς τοῦ Μονάχου. Τὸ κυριώτερον ὅμως στάδιον τῆς ἐνεργείας τοῦ Λουδοβίκου εἶνε ἡ καλλιτεχνία.

Νέος ὢν ἔτι ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ καταρτίσῃ καὶ αὐτὸς ἐν Μονάχῳ συλλογὴν μνημείων τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἀποβλέπων εἰς τὸ ποιὸν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἔργων. Τίνας δὲ τῷ ὄντι θησαυροὺς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς τέχνης κρύπτει ἡ Γλυπτοθήκη τοῦ Μονάχου εἶνε εἰς πάντας γνωστόν. Ἀρκεῖ εἰς ἐμὲ μόνον νὰ ἀναφέρω τὰ περίφημα ἀγάλματα ἐκ τῶν ἀετωμάτων του ἐν Αἰγίνῃ γνωστοῦ ναοῦ. Ὄχι μόνον δὲ ἡ Γλυπτοθήκη ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συλλογὴ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ βασιλέως, διὰ τῶν φροντίδων δὲ αὐτοῦ καὶ μόνου εἶχε καταστῇ τὸ νομισματικὸν Μουσεῖον τοῦ Μονάχου ἀνώτερον τότε ὅλων τῶν ἄλλων γερμανικῶν.

Μετ' ἴσου ζήλου ἀφιερώθη ὁ Λουδοβίκος καὶ εἰς ἵδρυσιν συλλογῶν τῶν ἔργων τῆς νεωτέρας τέχνης. Ἐὰν δὲ αἱ δύο πινακοθῆκαι τοῦ Μονάχου ἥ τε παλαιὰ καὶ ἡ νέα δύνανται νὰ συγκαταριθμηθῶσι μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων, ἑλκύουσαι σήμερον ξένους πολλοὺς εἰς τὸ Μόναχον, τοῦτο εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς καλλιτεχνικῆς προνοίας τοῦ Λουδοβίκου. Δὲν ἠρκεῖτο δὲ οὗτος εἰς τὸ ἔργον μόνον τῆς διασώσεως καὶ συναγωγῆς τῶν μνημείων, ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ νέων ἔργων. Καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ὁ προσωπικὸς χαρακτὴρ τοῦ βασιλέως.

Ἐκ παίδων ὁ Λουδοβίκος ἦτο ἐμπεφορημένος τῶν κλασσικῶν ἰδεῶν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰς ἰδέας του ταύτας ἐξεδήλωσε καὶ διετύπωσε ἐν τῷ οἰκοδομήματι τῆς Γλυπτοθήκης. Ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ ἀνήγειρε κατόπιν ὁ Λουδοβίκος καὶ ἄλλα ὅμοια τῇ Γλυπτοθήκῃ οἰκοδομήματα, καὶ οὕτω συνεκέντρωσεν ἐν τῇ βασιλικῇ καλουμένῃ πλατείᾳ πάντας τοὺς ρυθμοὺς τῆς κλασσικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Τὰ κλασσικὰ ὅμως ταῦτα μνημεῖα εἶνε καὶ μνημεῖα συγχρόνως τῆς μεγάλης τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὴν νέαν Ἑλλάδα ἀγάπης, διὰ τῶν Προπυλαίων δὲ ἀπηθανάτισε τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισθέντας ἀναγράψας ἐκτὸς τοῦ οἰκοδομήματος μὲ μεγάλα χρυσᾶ γράμματα τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαιοτέρων ἀγωνιστῶν καὶ φιλελλήνων.

Καὶ ἄλλα δὲ σπουδαῖα ἱδρύματα τοῦ Λουδοβίκου, ὅπως ὁ περίφημος ναὸς Walhalla, τὸ γερμανικὸν τοῦτο πάνθεον, καὶ ἡ βαυαρικὴ Στοὰ Δόξης εἶνε ἐπίσης κατὰ τὸν κλασσικὸν ρυθμὸν κατεσκευασμένα. Ὁ Λουδοβίκος ἐζήτει νὰ προαγάγῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, θεωρῶν τὸν ρυθμὸν τοῦτον ὄχι μόνον ὡς τὴν πνευματικὴν ἔκφανσιν ἑνὸς λαοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀλλ' ἐν γένει ὡς τὴν τελειοτέραν ἔκφρασιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τόπου καὶ χρόνου ἀνεξάρτητον, καὶ ὡς ἰδεῶδες κοινὸν κτῆμα εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος. Μετὰ τοῦ αὐ-

τοῦ ἐπίσης ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐπροστάτευσεν ὁ Λουδοβῖκος καὶ τὴν πλαστικὴν τέχνην, ἄπειρα δὲ πλαστικὰ μνημεῖα κοσμοῦντα σήμερον τὴν Βαυαρίαν ὀφείλουσι τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν εἰς τὸν Λουδοβῖκον. Πλὴν τῶν πλαστικῶν μνημείων, ἅτινα συνέχονται μετὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν οἰκοδομημάτων, πλεῖστα ἄλλα ἱστορικῆς σημασίας μνημεῖα μαρτυροῦσι τὴν καταπληκτικὴν πολυπραγμοσύνην τοῦ Λουδοβίκου. Αἱ ἐν τῇ Walhalla μόνον προτομαὶ τῶν ἡρώων τῆς γερμανικῆς διανοίας ἀποτελοῦσι μουσεῖον ὁλόκληρον, ἔπειτα τὰ ἀγάλματα τῶν Βαυαρῶν ἡγεμόνων ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἀνακτόρων, πλεῖστα μνημεῖα καλλιτεχνῶν, συγγραφέων, πολιτικῶν καὶ στρατηγῶν, αἱ προτομαὶ τῶν ἐπιφανῶν Βαυαρῶν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τούτων τέλος τὸ κολοσσικὸν ἄγαλμα τῆς Βαυαρίας, ὡς κεντρικὴ ἰδέα συνέχουσα τὰ ἄλλα μνημεῖα.

Ἐν ἑκάστῃ δὲ σχεδὸν πλατείᾳ τοῦ Μονάχου ἱδρύθη ὑπὸ Λουδοβίκου καὶ ἓν μνημεῖον τιμητικόν, καὶ ἐν ἑκάστῃ σχεδὸν ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει καὶ μνημεῖον νεκρικόν. Ὄχι μόνον δὲ βαυαρικὰς πόλεις ἐδόξασεν ὁ Λουδοβῖκος διὰ τῆς ἱδρύσεως τοιούτων ἔργων, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πόλεις ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Βαυαρίας ἐκόσμησε, διὰ πλαστικῶν μνημείων.

Παραλλήλως δὲ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς πλαστικῆς προήγετο καὶ ἡ ζωγραφικὴ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου. Καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ δὲ ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τῆς τέχνης κλάδοις ἀπέβλεπεν ὁ βασιλεὺς μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τῶν παραστάσεων. Αἱ τοιχογραφίαι τῆς Γλυπτοθήκης καὶ τῶν ἀνακτόρων εἰκονίζουσι τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον μὲ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς Ὁμηρικούς του ἥρωας, εἰς τὴν γερμανικὴν μυθολογίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν ἀναφέρονται αἱ ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς καλουμέναις αἰθούσαις τοιχογραφίαι, τὴν βαυαρικὴν δὲ ἱστορίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς πλείστας αὐτοτελεῖς εἰκόνας ἐξυμνοῦσιν αἱ τοιχογραφίαι τῆς Στοᾶς τοῦ βασιλικοῦ κήπου.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον κυρίως θαυμάζομεν δὲν εἶνε τὸ πλῆθος μόνον τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἅτινα κατεσκεύαζεν ὁ Λουδοβῖκος. Καὶ ἕτερος βασιλεὺς ὁ τῆς Σαξωνίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπροστάτευσε τὴν καλλιτεχνίαν, μετεχειρίζετο δὲ ταύτην ὡς μέσον, δι' οὗ ἐζήτει νὰ αὐξήσῃ τὴν λάμψιν τοῦ βασιλικοῦ του ἀξιώματος. Ὁ Λουδοβῖκος ἐθεώρει τὴν καλλιτεχνίαν αὐτοτελῆ παράγοντα ἐν τῷ καθόλου πνευματικῷ βίῳ καὶ τῇμορφώσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἦτο σχεδὸν ὁ ἴδιος πνευματικὸς συνεργάτης ὅλων τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων καλλιτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων. Φρονῶν ὅτι ἡ τέχνη δὲν προάγεται μόνον διὰ τῆς ἁπλῆς προστασίας τοῦ βασιλέως καὶ παροχῆς ἐργασίας, ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῆς συνεργασίας τοῦ ἄρχοντος, κατενόησεν ὁ Λουδοβῖκος ὅτι ἴδιον αὐτοῦ ἔργον εἶνε νὰ προλειάνῃ τὰς διαφόρους ὁδοὺς τῆς καλλιτεχνίας, νὰ ὁρίσῃ τὰ θέματα καὶ τὸν σκοπὸν ταύτης, καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ πρὸ πάντων τὰς ἀναγκαίας ἐξωτερικὰς συνθήκας, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ τέχνη νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Καὶ ἡ σημερινὴ δὲ μεγάλη ἀκμὴ τῆς ἐν Μονάχῳ καλλιτεχνίας βασίζεται ἐπὶ τῆς πρώτης ταύτης ἐργασίας τοῦ Λουδοβίκου. Ὁ Βαυαρὸς βασιλεὺς εἶχε κατανοήσει ὅτι τὰ στενὰ ὅρια *μιᾶς* πόλεως ἢ μιᾶς ἐπαρχίας δὲν ἀρκοῦσι νὰ παράσχωσι πάντα τὰ μέσα τὰ ἀναγκαῖα ὅπως ἡ τέχνη διὰ τῶν διαφόρων σταδίων τῆς ἀναπτύξεώς της φθάσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς.

Καὶ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Περικλέους κατώρθωσεν ἡ τέχνη ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ὑψίστην τοῦ τελείου κορυφήν, διότι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνεκεντρώθησαν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος οἱ ἐξέχοντες καλλιτέχναι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Λέοντος τοῦ 10ου, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἠδυνήθη καὶ ὁ Λουδοβῖκος νὰ καταστήσῃ τὸ Μόναχον ὄχι μόνον ἕδραν τοπικῆς σχολῆς, ἀλλὰ ἑστίαν ἐθνικῆς καλλιτεχνίας τῶν Γερμανῶν. Τοιοῦτον κέντρον οὐδαμοῦ τῆς Γερμανίας ὑπῆρχε τότε, εἰ μὴ μόνον ἐν Ρώμῃ. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ὁ Λουδοβῖκος, νεώτατος ὤν, εἰσήχθη εἰς τὸν κύκλον τῶν καλλιτεχνῶν καὶ συνέσφιγξε μετ' αὐτῶν πνευματικόν τινα δεσμόν τὸ πρῶτον ὡς φίλος, εἶτα δὲ ὡς προστάτης. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἐγνώρισε τὴν γερμανικὴν καλλιτεχνίαν ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῆς ἑνότητι, καὶ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ τούτῳ κύκλῳ τῶν Γερμανῶν καλλιτεχνῶν εὗρε τοὺς δυναμένους νὰ ἐκτελέσωσι τὰ μεγάλα αὐτοῦ καλλιτεχνικὰ σχέδια.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ἔνδοξος καὶ καρποφόρος διήρκεσε μέχρι τοῦ Μαρτίου 1848. Πλὴν μικρᾶς τινος προσωρινῆς δυσαρεσκείας ἕνεκα τοῦ γνωστοῦ ἐρωτικοῦ ἐπεισοδίου τοῦ Λουδοβίκου, ὑπῆρξεν ἄλλως πάντοτε πλήρης ἁρμονία μεταξὺ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ λαοῦ. Αἱ πολιτικαὶ ὅμως ταραχαὶ τοῦ 1848, αἵτινες εἶχον καταστήσει ἀμφίβολον τὴν τύχην τῆς Εὐρώπης ὅλης, συμπαρέσυραν καὶ τὴν Βαυαρίαν καὶ ἐπήνεγκον τὴν σύγκρουσιν τοῦ Λουδοβίκου πρὸς τὸν λαόν του. Ὁ Λουδοβῖκος κατενόησεν εὐθὺς ὅτι αἱ περὶ βασιλείας ἰδέαι αὐτοῦ ἦσαν ὅλως ἀντίθετοι πρὸς τὰς νέας ταύτας πολιτειακὰς ἀρχὰς τῶν ἐθνῶν. Δὲν ἐπεθύμει κατ' οὐδένα λόγον νὰ καταστήσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ διὰ τῆς βίας σεβαστήν, δὲν ἐνόει ὅμως καὶ νὰ ὑποκύψῃ αὐτὸς εἰς τὴν βίαν τῶν ἄλλων. Παρῃτήθη δὲ τοῦ θρόνου ὁ Λουδοβῖκος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1848 αὐθορμήτως, ὑπ' οὐδενὸς ἀναγκασθείς, μόνον ὅπως μείνῃ συνεπὴς εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχάς.

Διὰ τῆς παραιτήσεως δὲ ταύτης καταφαίνεται ἔτι λαμπρότερον ἡ προσωπικότης τοῦ Λουδοβίκου καὶ τὸ αὐτοτελὲς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ἔζησε δὲ ἐπὶ δύο δεκαετηρίδας ἔτι ὁ Λουδοβῖκος ἄνευ πικρίας, ἄνευ μνησικακίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ δημοφιλέστατος πάντοτε διὰ τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦ χαρακτῆρός του. Παρέμεινε συνεπὴς εἰς ἑαυτὸν καὶ πιστὸς εἰς τὰς ἰδέας τῆς νεότητός του. Ἓν μόνον ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ προστατεύῃ τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον διὰ μεγάλων καλλιτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΑΥΕΙΝ ΤΗΝ ΔΙΨΑΝ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος προβάλλεται ζήτημά τι ὑγιεινῆς, σπουδαίως ἐνδιαφέρον τὴν δημοσίαν ὑγίειαν· τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ τῆς χρήσεως τοῦ ποσίμου ὕδατος.

Ἀτυχῶς, ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος δὲν γνωρίζει νὰ πίνῃ ὕδωρ, καὶ νὰ καταπαύῃ ὡς δεῖ τὴν δίψαν του κατὰ τὸ θέρος. Οἱ μὲν πίνουσι πολύ, οἱ δὲ ὀλίγον, τινὲς ἐξαδυνατίζοντες τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν, τινὲς δὲ προκαλοῦντες σοβαρὰς ἀσθενείας. Ἑπομένως εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖον νὰ μάθῃ τις πῶς πρέπει νὰ πίνῃ, καὶ πῶς νὰ τρώγῃ.

Πλεῖσται ἀδιαθεσίαι καὶ νόσοι προσβάλλουσι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ θέρος, ἐκ μόνης τῆς καταχρήσεως τῶν ἀναψυκτικῶν ποτῶν.

Εἶναι ἐπικίνδυνον τὸ πίνειν, ὅταν αἰσθάνεταί τις ὑπερβολικῶς τὸν καύσωνα; καταπκύει τις τὴν δίψαν πίνων πολύ, ἢ τὴν αὐξάνει μᾶλλον; Πῶς πρέπει τις νὰ πίνῃ διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὴν βάσανον, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς τοῦ στόματος καὶ τοῦ λάρυγγος ξηράνσεως;

Ἐξετάσωμεν τὰ ζητήματα ταῦτα.

Γενικῶς ἀπαγορεύεται τὸ πίνειν ὕδωρ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐξιδρώσεως, καὶ ῥητῶς διατάσσεται εἰς τοὺς ἐν πορείᾳ στρατιώτας ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατὰ τὰς πορείας.

Ἡ πρόληψις αὕτη εἶναι λίαν διαδεδομένη. Φόβος πράγματι ὑπάρχει, μὴ ἡ χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν ἐπιφέρῃ κρυολογήματα, βρογχίτιδας καὶ στηθικὰ νοσήματα, καὶ ποτε μάλιστα ἡ χρῆσις τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἐπέφερε θανασίμους ἀσθενείας. Ὅταν πίνῃ τις ψυχρὸν ὕδωρ, ἰδοὺ τί συμβαίνει ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ. Τὸ εἰσδύον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος ψῦχος, ἀπωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος, ἡ θερμότης συγκεντροῦται εἰς τὴν περιφέρειαν, καὶ ἐξίδρωσις ἐπιταχύνεται ἀναλόγως. Αἰσθάνεται δέ τις τὴν θερμότητα, ὡς δι' ἀτμοῦ προσβάλλουσαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Καταπίετε ἓν παγωτόν, ἢ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, καὶ εὐθὺς ὁ ἱδρὼς θὰ περιλούσῃ ὑμᾶς. Ἐὰν δὲ πίετε 2 ἢ 3 ποτήρια κατὰ συνέχειαν, ὁ ἱδρὼς θ' αὐξήσῃ ἐπαισθητῶς καὶ θὰ αἰσθανθῆτε μάλιστα μετά τινα λεπτὰ ῥῖγος.

Ἐὰν τὸ καταποθὲν ποσὸν ὕδατος δὲν ὑπῆρξε μέγα, τὸ αἷμα μετὰ τὴν συγκέντρωσίν του εἰς τὸ δέρμα, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος. Ἡ διπλῆ αὕτη κίνησις τοῦ αἵματος οὐδὲν δυσάρεστον ἀποτέλεσμα φέρει. Ἰδοὺ ὅμως ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος.

Ἡ συνήθης θερμοκρασία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος παραμένει πάντοτε ἡ αὐτή, 38 βαθμῶν περίπου. Ὁ καύσων δέ, ὅστις κατὰ τὸ θέρος θὰ ἔτεινεν εἰς αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας ταύτης, περιορίζεται ὑπὸ τῆς διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἀπωλείας θερμαντικοῦ. Πάντες θὰ παρετηρήσατε ὅτι χύνοντες ὀλίγον οἰνόπνευμα, ὕδωρ τῆς Κολωνίας, προπάντων δὲ αἰθέρα ἐπὶ τῆς χειρός ἢ τοῦ μετώπου, αἰσθάνεσθε ἀμέσως ψῦχος· τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὑγρόν, ἵνα ἐξατμισθῇ δανείζεται ἀπὸ τῶν πέριξ σωμάτων θερμότητα. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἱδρῶτα. Ἕκαστον γραμμάριον ἐξατμιζόμενον ἀποψύχει λίαν ἐπαισθητῶς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος. Συνήθως τὸ νευρικὸν σύστημα κανονίζει τὴν ἐξάτμισιν τοῦ ἱδρῶτος, καὶ ἑπομένως τὴν ἀπώλειαν τοῦ θερμαντικοῦ. Τὸ νευρικὸν σύστημα ὑποχρεοῖ τὸ σῶμά ν' ἀποψυχθῇ κατὰ λόγον τῆς ἐξωτερικῆς θερμότητος, καὶ ἰδοὺ πῶς τὸ σῶμά μας μένει ἀμεταβλήτως εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 38 βαθμῶν, ὅπως ἑστία ἀτμομηχανῆς καλῶς κανονιζομένης ὑπὸ τοῦ θερμαστοῦ.

Ἀλλ' ἐὰν ἐκθέσητε τὸ κάθιδρον σῶμά σας εἰς ρεῦμα ἀέρος, ἡ ἐξάτμισις τοῦ ἱδρῶτος δὲν κανονίζεται πλέον μόνον ὑπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ὁ ἀὴρ ἀφαιρῶν ἱδρῶτα τὸν ἐξατμίζει ταχύτερον παρ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἐπέρχεται ἀνώμαλος ἀπόψυξις. Ἂν ὁ ἀὴρ εἶναι ἰσχυρός, δύναταί τις νὰ πάθῃ πλευρίτιδα, πνευμονίαν κτλ. Τὸ δ' ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπέρχεται τόσον δριμύτερον ὅσον ὑπάρχει πλειότερον ὕδωρ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, ὅσον τις πλειότερον περιρρέεται ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος. Ἑπομένως ὅταν πίνῃ τις κάθιδρος καὶ τὸ ὕδωρ ῥέῃ διὰ τοῦ σώματος εἰς μείζονα ποσότητα, κινδυνεύει

σπουδαιότερον νὰ κρυολογήσῃ. Οὐχὶ τὸ καταποθὲν ὕδωρ εἶναι ἐπικίνδυνον, ἀλλ' ἡ προσβολὴ ἣν παθαίνει τὸ κάθιδρον σῶμα ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος. Πᾶς ὅμως κίνδυνος ἀποφεύγεται ἐὰν ἀντὶ νὰ μένῃ τις ἀκίνητος ἐξακολουθεῖ νὰ βαδίζῃ. Ἡ κίνησις παράγει ἐκ νέου θερμότητα καὶ ἱδρῶτα καὶ ἐπομένως δεν ἐπέρχεται ἐλάττωσις θερμαντικοῦ. Οὕτω δύναταί τις νὰ τρώγῃ παγωτὰ κάθιδρως εἰς τοὺς χορούς, ἀρκεῖ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ χορεύῃ καὶ νὰ μὴ ἐκτίθηται εἰς τὸ ψῦχος.

Καίτοι ὅμως δὲν θεωροῦμεν ἐπικίνδυνον τὴν πόσιν ψυχρῶν ποτῶν, δὲν ἐγκρίνομεν τὴν συνήθειαν ταύτην. Ὑπ' ἄλλην ὅμως ἔποψιν ἡ ἐπανειλημμένη χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν κατὰ τοὺς καύσωνας, τοὺς περιπάτους τῶν μαθητῶν, τὰς πορείας τῶν στρατιωτῶν, δέον ν' ἀπαγορεύηται.

Εἴπομεν, ὅτι ἡ πόσις τῶν ψυχρῶν ποτῶν προκαλεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος μεγάλην συρροὴν θερμότητος. Ὅσοι γινώσκουσι τὰς προόδους τῆς φυσικῆς γνωρίζουσιν, ὅτι θερμότης καὶ δύναμις εἶνε συνώνυμα. Προκαλοῦντες θερμότητα ἔξω τοῦ σώματος ἐξαδυνατίζομεν αὐτό. Ἕκαστον ποτήριον ὕδατος, ἀντιπροσωπεύει κεφάλαιον δυνάμεως, ἣν εἰκῇ ἀποδιώκομεν. Δι' ὃ καὶ ἀμέσως ἅμα πίῃ τις κατὰ κόρον ὕδωρ λέγει, ὅτι «ἔχει κομμένα τὰ γόνατά του.»

Κατὰ τὰς πορείας οἱ ἀξιωματικοὶ διακρίνουσιν εὐκόλως τοὺς στρατιώτας, οἵτινες βαδίζοντες πίνουσιν ὕδωρ παρὰ τὰς ἀπαγορευτικὰς διατάξεις. Οἱ στρατιῶται οὗτοι μετὰ κόπου ἀκολουθοῦσι τοὺς συντρόφους αὐτῶν, καὶ συχνότατα πληροῦσι τὰ νοσοκομεῖα.

Δέον ὅθεν καλῶς νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι «ὁ πίνων ὑπερβολικῶς ἀδυνατίζει». Ὁ ἀδύνατος ὀργανισμὸς προσβάλλεται εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν αἰφνιδίων ἀσθενειῶν καὶ διὰ τοῦτο ἕνεκα τῆς πόσεως ὕδατος ἀπειλεῖται τις ὑπὸ πολυπληθῶν ἐπιδημιῶν κατὰ τὸ θέρος.

Ἄλλως τε τὸ πολὺ πίνειν δὲν καταπαύει τὴν δίψαν. Τίς δὲν παρετήρησεν, ὅτι ὅσον τις πλειότερον πίνει, τόσον καὶ περισσότερον διψᾷ; Ὁ λόγος τούτου ἁπλούστατος. Ἡ δίψα προέρχεται κυρίως ἐξ ἐπαισθητῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὑδατώδους μέρους τοῦ αἵματος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας *ἡ ἐκ τοῦ ἱδρῶτος ἀπώλεια εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα τοῦ ἐκ τοῦ πινομένου ὑγροῦ κέρδους*. Εἰς μίαν ὥραν χάνει τις μέχρι τριῶν λιτρῶν ἱδρῶτος. Ἀλλ' ὁ στόμαχος ἀδυνατεῖ νὰ ὑπομείνῃ ἴσην δόσιν ὑγροῦ. Τῆς εἰς ὑγρὸν ἀπωλείας οὔσης μεγαλειτέρας τοῦ κέρδους, ἐπέρχεται διαφορὰ ἐπὶ ἔλαττον ἐφ' ἑκάστου ποτηρίου, τόσον μεγαλητέρα, ὅσον τὸ πινόμενον ὕδωρ εἶναι ψυχρότερον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀφθονώτερος ὁ παραγόμενος ἱδρώς. Φυσικώτατον ἑπομένως εἶνε ὅτι διὰ τῆς ἐλαττώσεως ὑγροῦ ἐκ τοῦ αἵματος ἡ δίψα αὐξάνει ἀναλόγως.

Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις διδάσκουσιν ἐπίσης, πῶς πρέπει τις νὰ πίνῃ, διὰ νὰ καταπαύσῃ τὴν δίψαν του. Πρέπει νὰ πίνῃ χωρὶς νὰ ἱδρώνῃ, νὰ κερδίζῃ χωρὶς νὰ χάνῃ. Πρέπει νὰ περιμένῃ τις νὰ παύσῃ τὸ σῶμα ὃν ἐν ἐφιδρώσει καὶ τότε νὰ πίνῃ ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐχὶ ψυχρόν, ἵνα μὴ ἡ κίνησις τοῦ αἵματος ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐπιταχύνῃ τὰς ὑδατώδεις ἐκκρίσεις. Πρέπει τέλος νὰ τρώγῃ τις στερεάν τινα οὐσίαν διὰ νὰ ἐλαττώνῃ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ ψύχους ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου καὶ σμικρύνῃ τὴν ἐξίδρωσιν.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ ἐν Παρισίοις ἔτι τὸ θέρος πίνουσι συχνάκις διὰ σωληναρίου ἐξ ἀχύρου· τὸ ὑγρὸν εἰσρέει οὕτως ἡσύχως χωρὶς ν' ἀποδιώκῃ τὸ αἷμα πρὸς τὸ δέρμα καὶ ἡ δίψα καταπαύεται οὕτω εὐκολώτερον. Ἐρῷ καὶ θερμῶς συνιστῶ νὰ πίνητε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀντὶ νὰ πέμπητε ἀποτόμως εἰς τὸν στόμαχον μεγάλας ποσότητας ψυχροῦ ὕδατος.

Ἀπόδειξις, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἀγνοοῦσι νὰ πίνωσιν, ὅπως πρέπει, εἶνε ὅτι οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἰσχναίνουσι κατὰ τὸ θέρος. Ἡ διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἀπώλεια οὐδόλως ἀντικαθίσταται διὰ τῶν ποτῶν. Στρέφεταί τις οὕτως ἐντὸς φαύλου κύκλου. Πίνοντες ὕδωρ νομίζετε, ὅτι κερδίζεται ὑγρόν, ἀλλ' ἐγὼ ἐζύγισα ἀνθρώπους πίνοντας πολὺ ὕδωρ καὶ εὗρον, ὅτι κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας ἔχαναν οὗτοι μέχρι 1500 γραμμαρίων καθ' ἡμέραν. Δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι σχεδὸν πάντοτε οἱ ἀδυνατοῦντες τὸ θέρος δὲν γνωρίζουσι νὰ πίνωσι καὶ ἑπομένως νὰ καταπαύωσι τὴν δίψαν των.

Ἐν συνόψει διὰ νὰ καταπαύητε τὴν δίψαν σας ἀποφεύγετε τὰ λίαν ψυχρὰ ποτά, πίνετε ἀργά, ἀργὰ καὶ εἰ δυνατὸν τρώγοντες. Ἀποφεύγετε τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος καὶ τὴν ἀκινησίαν καὶ τὴν πόσιν ἂν εἶσθε ἱδρωμένοι. Ἂν ἡ δίψα σας καθίσταται ἀνυπόφορος καταπαύετέ την αὐξάνοντες τὸν σίελον καὶ πρὸς τοῦτο θέτετε εἰς τὸ στόμα σας μικρὸν χάλικα. Κατὰ τὰς πορείας καὶ τοὺς μεγάλους περιπάτους μὴ πίνετε, πρὸ τῆς παρελεύσεως τετάρτου ὥρας, μέχρις οὗ δηλονότι καὶ ἡ ἐκ τοῦ κόπου παραχθεῖσα ἐξίδρωσις ἐλαττωθῇ, μεθ' ὃ πίετε καὶ περιμείνατε ἕτερον τέταρτον ὥρας, ἵνα ἐπαναλάβητε τὴν πορείαν σας. Οὕτω καταπαύετε τὴν δίψαν σας ἀκινδύνως χωρὶς νὰ ἐλαττώσητε τὰς δυνάμεις τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ τὸ σῶμά σας θὰ δύναται νὰ ἀνθέξῃ μέχρι τοῦ νέου σταθμοῦ.

Τὸ ἐπαναλαμβάνω, αἱ ἀνωτέρω παραγγελίαι ὅσον στοιχειώδεις καὶ ἂν φαίνωνται εἶναι σπουδαιότατοι. Ἡ ἀσθένεια προσβάλλει τοὺς ἀδυνάτους ὀργανισμούς, τὸ πίνειν δ' ἀμέτρως προκαλεῖ ἀδυναμίαν.

HENRY DE PARVILLE.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ὅτε ἤκουσα ὅτι πρό τινος χρόνου ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐν Δεκελείᾳ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ τάφου τοῦ Σοφοκλέους, ἀληθῶς ἠπόρησα καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτόν· τί παθόντες ἢ τί μαθόντες οἱ ἀνασκάψαντες ἀφῆκαν τὸν πλησίον ἡμῶν κείμενον, τὸν δέκα ἕνδεκα στάδια ἀπέχοντα τῆς πόλεως ἵππιον Κολωνόν, ἔνθα ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη καὶ ἐτάφη, καὶ ἀναζητοῦσι τὸν τάφον αὐτοῦ ἐν Δεκελείᾳ, 120 στάδια (Θουκυδ. 7, 19) μακρὰν τῆς πόλεως; Εὐτυχῶς τὴν ἀπορίαν μου ταύτην ἔσπευσε νὰ λύσῃ ἀνώνυμός τις ἀναγράψας ἐν τῇ *Ἐφημερίδι* (ἀρ. 171) «τὰ ἀρχαῖα χωρία, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ἡ οὐχὶ ἀπίθανος εἰκασία ὅτι ἐκεῖ (ἐν Δεκελείᾳ) εἶχε κατατεθῇ ἡ σορὸς τοῦ Σοφοκλέους». Εἶπον ὅτι ἔλυσε τὴν ἀπορίαν μου· διότι ἀναγνοὺς τὰ παρατεθέντα χωρία εἶδον ὅτι τῆς πλάνης αὐτῶν αἰτία οὐδεμία ἄλλη εἶναι ἢ ἡ παρανόησις τῶν χωρίων τούτων, ὧν τὸ μὲν ἐλήφθη ἐκ τοῦ βίου τοῦ Σοφοκλέους, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τοῦ Παυσανίου. Τὸ δεύτερον, τὸ ἐκ τοῦ Παυσανίου, οὐδαμῶς συντελοῦν εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος, παρετέθη, νομίζει τις, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅπως δεικνύῃ ὅτι ὁ παραθεὶς αὐτὸ περὶ μικροῦ ποιεῖται τὴν Σοφόκλειον ῥῆσιν

Χωρὶς τό τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια.

Τὸ μόνον λοιπόν, ὅπερ παρήγαγεν αὐτούς, ὥστε νὰ νομίσωσιν ὅτι οἱ πατρῷοι τάφοι τοῦ Σοφοκλέους, εἰς οὓς κατὰ τὸν ἀνώνυμον αὐτοῦ βιογράφον ὁ ποιητὴς τελευτήσας ἐτέθη, κεῖνται ἐν Δεκελείᾳ, εἶναι ἡ ἑξῆς φράσις τοῦ βιογράφου: —«τῶν δὲ πατρῴων αὐτοῦ τάφων ἐπὶ Δεκέλειαν κειμένων πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἕνδεκα.—»

Κατ' ἐμὲ ἡ φράσις αὕτη οὐδὲν περιέχει τὸ συνηγοροῦν τῇ γνώμῃ τῶν ἐν Δεκελείᾳ ἀνασκαψάντων, ἀλλὰ τοὐναντίον πείθει ὅτι ὁ τραγικὸς ἐτάφη ἐν Κολωνῷ.

α) Οἱ πατρῷοι τάφοι τινὸς κεῖνται κατὰ τὸ εἰκός, ἐὰν μηδεμία ἐναντία μαρτυρία ὑπάρχῃ, ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἐγεννήθη· καὶ οἱ πατρῷοι ἄρα τάφοι τοῦ Σοφοκλέους ζητητέοι οὐχὶ ἐν Δεκελείᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ τόπῳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἐν Κολωνῷ δῆλα δή.

β) Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο; Αὐτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ βιογράφου ὁριζομένη ἀπόστασις—«πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἑνδεκα»—προάγει τὴν εὔλογον πιθανότητα εἰς βεβαιότητα· διότι ὁ δῆμος Κολωνὸς (ὅστις βεβαίως *ἐξετείνετο* ὑπὸ τὸν γνωστὸν λόφον (Bursian Geogr. Griechenl. 1,524), ἐφ' οὗ νῦν ὑψοῦνται δύο στῆλαι, ἡ τοῦ γερμανοῦ Müller καὶ ἡ τοῦ γάλλου Lenormant) τοσαῦτά που στάδια ἀπέχει τῆς πόλεως. Θουκυδ. 8, 67: ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Κολωνὸν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα).

γ) Τὸ «ἐπὶ Δεκέλειαν», ὅπερ ἴσως παρερμηνευθὲν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αἰτία τῆς πλάνης, οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι οἱ πατρῷοι τάφοι τοῦ ποιητοῦ ἔκειντο παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δεκέλειαν φέρουσαν (ἡ *ἐπὶ* σημαίνει διεύθυνσιν). Τὴν Δεκέλειαν, ὡς γνωστόν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτείχισαν τῷ 413, ἐκ ταύτης δὲ συνεχῶς ὁρμωμενοι ἔφθειρον τὴν χώραν καὶ πολλὰ τοὺς Ἀθηναίους ἔβλαπτον. Παράβαλε Θουκυδ. 8,67: «ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, *ἐπιφανὲς* μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως» καὶ Bursian Geographie von Griechenland 1, 335: Eine dritte Hauptstrasse nach Boiotien ging von Athen aus in gerader nördlicher Richtung durch die Ebene, 11 Stadien von der Stadt beim Grabe des Sophokles vorüber, dann östlich von Acharnae nach dem östlichen Theile des Parnes, welchen sie vermittelst des jetzt τὸ Κλειδὶ genannten Passes durchschnitt. Diesen Pass beherrschte die an der Stelle des jetzigen Dörfchens Tatòi 120 Stadien nördlich von Athen gelegene Ortschaft Dekeleia, oberhalb deren . . . die Lakedaemonier im 19 Jahre des Pelopon. Krieges ein Castell als Operationsbasis gegen die athenische Ebene . . . anlegten. Λέγεται δ' ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τὴν τοῦ Σοφοκλέους ταφὴν ἐκώλυον, ἀλλ' ἐπιστὰς κατ' ὄναρ τῷ στρατηγῷ αὐτῶν ὁ Διόνυσος ἐκέλευσεν ἐπιτρέψαι τεθῆναι τὸν ἄνδρα εἰς τοὺς πατρῴους τάφους (Παυσαν. 1,21 καὶ Βιογράφ.)

Πρὸς τούτοις τὸ ἑξῆς εἰς Σοφοκλέα ἐπίγραμμα Σιμίου τοῦ Θηβαίου

Ἠρέμ' ὑπὲρ τύμβοιο Σοφοκλέος, ἠρέμα, κισσέ,
ἑρπύζοις, χλοεροὺς ἐκπροχέων πλοκόμους,
καὶ πέταλον πάντῃ θάλλοι ῥόδου, ἥ τε φιλορρώξ
ἄμπελος, ὑγρὰ περιξ κλήματα χευαμένη,
εἵνεκεν εὐμαθίης πινυτόφρονος, ἣν ὁ μελιχρὸς
ἤσκησ' ἐκ Μουσέων ἄμμιγα καὶ Χαρίτων

δὲν ἀναμιμνήσκει τὸ πρῶτον στάσιμον (ἡμαρτημένως τὸ μέρος τοῦτο παρὰ Πλευτάρχῳ Ἠθικ. 785 καὶ ἐν τῇ γραμματολογίᾳ τοῦ μακαρίτου Κυπριανοῦ καλεῖται *πάροδος*) τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ, ἔνθα ὁ Σοφοκλῆς ἐξυμνεῖ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τοῦ δήμου αὐτοῦ Κολωνοῦ;

εὐίππου, ξένε, τᾶσδε χώ-
ρας ἵκου τὰ κράτιστ' ἔπαυλα,
τόνδ' ἀργῆτα Κολωνόν, ἔνθ'
ἁ λιγεῖα μινύρεται

θαμίζουσα μάλιστ' ἀη-
δὼν χλωραῖς ὑπὸ βάσσαις,
τὸν οἰνῶπα νέμουσα κισ-
σὸν καὶ τὰν ἄβατον θεοῦ
φυλλάδα μυριόκαρπον ἀνήλιον
ἀνήνεμόν τε πάντων
χειμώνων· ἵν' ὁ Βακχιώ-
της ἀεὶ Διόνυσος ἐμβατεύει.

Τελευταῖον ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι δὲν ὑπέπεσον πρῶτοι οἱ ἡμέτεροι εἰς τὴν πλάνην ταύτην, ἀλλ' ὁ γάλλος Hanriot (Recherches sur la Topographie des Dèmes de l' Attique 122.) παρερμηνεύσας δι' ἄγνοιαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (ὅπερ πολλαχοῦ τοῦ ἔργου αὐτοῦ παρατηρεῖται) τὸ «ἐπὶ Δεκέλειαν» διὰ τοῦ à Décélie, ἕνεκα δὲ τούτου τὰ συμπεράσματα, ἅπερ συνάγει, εἶναι ἄτοπα.

Ἐν Ἀθήναις 10 Ἰουλίου

Α. Δ. Οἰκονομος.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΟΥΜΕΝΑΙ

ἐπ' ἀνδρείᾳ

Μία γαλλὶς ἠθοποιός, ἡ κυρία Μαρία Λωρὰν πρόκειται ἐφέτος νὰ παρασημοφορηθῇ, ἐπὶ τῇ ἀφορμῇ δὲ ταύτῃ τὰ γαλλικὰ φύλλα ἀναφέρουσι τὰς γυναῖκας, εἰς ἃς μέχρι τοῦδε ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Πρώτη πασῶν ὑπῆρξεν ἡ Βιργινία Γκεσκιὲρ ἐπιλεγομένη «ὁ εὐειδὴς λοχίας.» Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία της.

Θεωροῦσα ὅτι ὁ ἀδελφός της ἦτο πολὺ ἀσθενὴς ὅπως ἀνθέξῃ εἰς τοὺς κόπους τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, τὸν ἀντικατέστητε περιβληθεῖσα τ' ἀνδρικά του ἱμάτια καὶ λαβοῦσα τὸ φύλλον τῆς πορείας του, κατετάχθη δὲ εἰς τὸ 27 πεζικὸν σύνταγμα.

Μετέσχεν ἐν ἔτει 1808 τοῦ γαλλικοῦ στρατεύματος τοῦ πεμφθέντος εἰς Πορτογαλλίαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ζουνώ. Κατά τινα αἱματηρὰν συμπλοκήν, ὁ συνταγματάρχης τοῦ 27ου συντάγματος ἔπεσε βαρέως τραυματισθείς. Ἡ νίκη ἀπέμεινεν εἰς τοὺς Γάλλους, ἀλλ' ὅτε μετὰ τὴν μάχην συνεκεντρώθη τὸ στράτευμα, παρετηρήθη ἡ ἀπουσία τοῦ συνταγματάρχου. Πάραυτα ὁ λοχίας Γκεσκιὲρ ἀνέκραξεν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναζητηθῇ τὸ σῶμά του καὶ νὰ μετακομισθῇ εἰς τὸ στρατόπεδον. Πρὸς τοῦτο ἀπῆλθε μόνος, ἀνεζήτησε καὶ ἀνεῦρε τὸν συνταγματάρχην εἰσέτι ζῶντα. Δύο Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ διήρχοντο ἐφιπποι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ὁ λοχίας πυροβολεῖ, φονεύει τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ τραυματίζει τὸν ἕτερον, τραυματιζόμενος καὶ αὐτὸς ὑπὸ σφαίρας. Ἐν τούτοις καταπνίγων τὴν ὀδύνην του, συλλαμβάνει τοὺς δύο ἵππους τῶν ἐχθρῶν καὶ προσπαθεῖ εἰς μάτην ν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν τὸν συνταγματάρχην. Σύντροφοί τού τινες προσδραμόντες τὸν ἐβοήθησαν.

Ὁ συνταγματάρχης μετενεχθεὶς εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ νοσηλευθεὶς ἐσώθη. Πλὴν καὶ ὁ «εὐειδὴς λοχίας» ἦτο ἐπίσης τετραυματισμένος· ἦτο ἐπάναγκες νὰ ἐπιδεθῇ τὸ τραῦμά του, ἀλλ' ὁ λοχίας ἠρνεῖτο.

— Ἐμπρός, ἐκδύσου! εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰατρός.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λοχίας ἐξηκολούθει ν' ἀρνῆται, οἱ νοσοκόμοι διὰ τῆς βίας ἐξέβαλον τὸ καθημαγμένον ἱμάτιόν του καὶ ἀπεκαλύφθη τότε ὁ γυναικεῖός του κόλπος.

Ἡ ἀπάτη ἐγνώσθη· οὐχ ἧττον ἀνεγράφη εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν τὸ ἀνδραγάθημα τῆς Βιργινίας Γκεσκιὲρ καὶ ἀπενεμήθη αὐτῇ τὸ παράσημον.

Ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη γυνή, γεννηθεῖσα ἐν Δελεμὰν παρὰ τὴν Λίλλην, ἀπεβίωσεν ἑκατοντοῦτις σχεδὸν εἰς τὸ γηροκομεῖον τοῦ Ἰσσὺ πρὸ τριακονταετίας.

Ἑτέρα τις γυνή, ἡ Μαρία Σέλλιγκ προεβιβάσθη εἰς ἀνθυπολοχαγὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῆς Ἰέννης, ἠξιώθη δὲ τοῦ παρασήμου ἐν ἔτει 1808. Ἐγχειρίζων πρὸς αὐτὴν τὸ παράσημον ὁ Ναπολέων εἶπε: «Κυρία, σᾶς χορηγῶ σύνταξιν 700 φράγκων καὶ σᾶς ἀπονέμω τὸ παράσημον τοῦτο τῆς ἀνδρείας, οὕτινος τόσον εὐγενῶς κατέστησε ἀξία.» Ἡ Μαρία Σέλλιγκ ἀπεβίωσεν ἐν Μενὲν τὸ 1840, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα δύο ἐτῶν.

Καὶ ἡ χήρα Βρυλὼν ἀνθυπολοχαγὸς γενομένη, ἀπεβίωσεν εἰς τὸν στρατῶνα τῶν Ἀπομάχων ἐν ἔτει 1859· μετέσχεν ἑπτὰ ἐκστρατειῶν, ἰσαρίθμους κατ' αὐτὰς λαβοῦσα πληγάς.

Τὸ σύνολον τῶν γυναικῶν, εἰς ἃς ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς ἀνέρχεται εἰς τριάκοντα δύο, πολλοὶ δὲ τῶν τιμηθέντων δι' αὐτοῦ ἀνδρῶν δὲν ἐπαρασημοφορήθησαν τόσον ἐπαξίως, ὅσον αὐταί.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Γαμβέττα παρέσχον κατὰ τὸ σύνηθες ἀφορμὴν ὅπως κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς παρισινὰς ἐφημερίδας πλῆθος ἀνεκδότων ἀναφερομένων εἰς τὸν ἄνδρα, οὗ τὴν μνήμην τιμᾷ σήμερον περιφανῶς ἡ πατρίς του. Ἰδοὺ ἓν ἐξ αὐτῶν: Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Γαμβέττας ἦτο πρόεδρος τῆς Βουλῆς, κατῴκει ἐν τῷ μεγάρῳ Βουρβών. Μεγαλοπρεπὴς ἑσπερὶς ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν αὐτόθι, οἱ δ' ἐργάται μετὰ σπουδῆς ἐτακτοποίουν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τὰς αἰθούσας. Ὁ ἐπιστάτης εἰσελθὼν ὠσφράνθη ὀσμὴν καπνοῦ καὶ ἀνέκραξεν ὀργίλος: «Ποῖον ἦτο αὐτὸ τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον ἐτόλμησε νὰ καπνίσῃ ἐδῶ μέσα;—Τὸ ζῷον εἶμαι ἐγώ! ἀπήντησεν αἰφνιδίως φωνή τις. Ὁ ἐπιστάτης ἀναγνωρίσας τὸν πρόεδρον καὶ θορυβηθεὶς ἐζήτησε συγγνώμην, ἀλλ' ὁ Γαμβέττας καλοκαγάθως ἠρώτησεν εἰς τί θὰ κατεδικάζετο ὁ ἐργάτης ὅστις ἤθελε τυχὸν φωραθῇ ὡς ἔνοχος τῆς παραβάσεως.—Εἰς πρόστιμόν τι ἀνάλογον, εἶπεν ὁ ἐπιστάτης.—Τὸ πληρώνω ἐγώ, εἶπεν ὁ Γαμβέττας. Ἰδοὺ πέντε λουδοβίκεια, ἅτινα σᾶς παρακαλῶ νὰ διανείμητε εἰς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Γαμβέττα, ὡς μαρτυρία προερχομένη ἐξ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν του, εἶνε τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγήθη ποτὲ ὁ διακεκριμένος Γερμανὸς συγγραφεὺς Παῦλος Λινδάου. Εἰς ἐπίσημόν τινα οἶκον, ἐν ὁμηγύρει Πρώσσων ἀξιωματικῶν, ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ ἀνδρός, οἱ στρατιωτικοὶ δὲ ὡμίλουν χλευαστικῶς περὶ τοῦ Γαμβέττα, περὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Γαμβέττα καὶ τῶν μαχῶν εἰς ἃς ἐπολέμησαν αἱ στρατιαὶ τοῦ Γαμβέττα. Ὁ γηραιὸς στρατάρχης Μόλτκε παριστάμενος εἰς τὴν συνδιαλέξιν, ἤκουε σιγῶν καὶ μετὰ τοῦ παραδόξου μειδιάματός του τοὺς χλευασμούς. Ἐπὶ τέλους λαβὼν τὸν λόγον: «—Κύριοι, εἶπε, χλευάζετε ὅσον θέλετε, ἀλλ' ἐνθυμήθητε ὅτι μετὰ τὸ Σεδὰν καὶ μετὰ τὸ Μέτζ, ἐνῷ ἐθεωροῦμεν τὸν πόλεμον περατωθέντα, αἱ αὐτοσχέδιοι αὐταὶ στρατιαὶ ἀνεχαίτισαν τὰς ἰδικάς μας. Εἰς ἕνα μῆνα ἐνικήσαμεν τοὺς μεγάλους καὶ διωργανισμένους στρατούς, ἐχρειάσθημεν δὲ πεντε μῆνας διὰ νὰ καταβάλωμεν τοὺς ἐφέδρους καὶ τοὺς νεοσυλλέκτους. Καὶ ὅτε ἐνομίζομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς των ἐξηντλήθη, ἀνεφαίνοντο καὶ ἄλλοι. Ἦσαν πλήθη μᾶλλον ἢ συντάγματα, συμφωνῶ· ἀλλ' ὁ συρφετὸς ἐκεῖνος ἀνθίστατο ἡμῖν. Σεῖς δύνασθε νὰ τὸ λησμονῆτε αὐτό, διότι δὲν ἠσθάνθητε ἄλλο τι εἰμὴ τὴν ἐκ τῆς νίκης εὐχαρίστησιν· ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι δὲν τὸ λησμονῶ καὶ δὲν μειδιῶ; διότι εἰς πολλὴν μ' ἐνέβαλε στενοχωρίαν καὶ φροντίδα ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη ἀντίστασις. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, κύριοι, προσέθηκεν ὁ στρατάρχης, ἡ διενεργηθεῖσα παρὰ τοῦ Γαμβέττα πανστρατιὰ ἐκείνη τόσον ἐξέπληξεν ἡμᾶς τοὺς στρατιωτικούς, ὥστε πρέπει νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰρήνης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εἶνέ τις πάντοτε σχεδὸν αἰχμάλωτος τῶν παρ' αὐτοῦ κυβερνωμένων.

—

Ἡ φιλαρέσκεια εἶνε παγίς, ἣν ἡ γυναικεία ματαιότης προβάλλει εἰς τῶν ἀνδρῶν τὴν ματαιότητα.

—

Γυνὴ ἐγκαυχωμένη ἐπὶ κάλλει σαφῶς δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει τι ἄλλο ἐφ' ᾧ νὰ ἐγκαυχηθῇ.

—

Ἡ μουσικὴ εἶνε ψυχὴ νοσταλγοῦσα. Πατρὶς αὐτῆς εἶνε ὁ οὐρανός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος Γ' τοὺς δύο προσφιλεῖς αὐτοῦ κύνας, ἀπογόνους κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τῶν περιφήμων κυνηγετικῶν κυνῶν τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου κατέλιπε εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν Παρισίοις πρεσβευτοῦ τῆς Γερμανίας κόμητος Μύνστερ, πρὸς ἣν ἔτρεφε στοργὴν πατρικήν, συνοδεύσας τὸ κληροδότημα διὰ τῆς ἑπομένης σημειώσεως: «Καταλείπω τοὺς ἀγαπητούς μου κύνας εἰς τὴν κόμησσαν Μαρίαν Μύνστερ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ θεραπεύσωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τοῦ γένους τῶν κυνῶν ἀποστροφῆς της.» Ἡ θυγάτηρ τοῦ ἐν Παρισίοις πρεσβευτοῦ, ἥτις τῷ ὄντι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῇ τοὺς κύνας, νῦν ἐκ λατρείας πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Φρειδερίκου Γ' παρέχει τὰς τρυφερωτέρας τῶν περιποιήσεων εἰς τοὺς δύο πιστοὺς φίλους τοῦ θανόντος αὐτοκράτορος.

Ἀμερικανικὸν ἐργοστάσιον ἡ Baldwin-Locomotiv-Fabrik κατεσκεύασεν, ἐπὶ στοιχήματι 100 χιλιάδων δολλαρίων (500,000 φρ.), ὁλόκληρον ἀτμομηχανὴν ἐν διαστήματι 16 ὡρῶν καὶ 55 λεπτῶν. Τὸ ἥμισυ τοῦ κερδηθέντος ποσοῦ διενεμήθη εἰς τοὺς ἐργάτας τοὺς κατασκευάσαντας τὴν μηχανήν.

Εἶνε ἡ ἐποχὴ τῶν μεγαλεπηβόλων σχεδίων. Ἐν Ἰταλίᾳ ἱδρύθη ἑταιρία πρὸς διάτρησιν διώρυγος, ἑνούσης τὴν Τυρρηνικὴν καὶ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ἡ διῶρυξ θὰ ἔχῃ μῆκος 228 χιλιομέτρων, πλάτος 100 μέτρων καὶ βάθος 12. Τὰ μεγαλείτερα θωρηκτὰ θὰ διέρχωνται δι' αὐτῆς. Ἡ δαπάνη τῆς διώρυγος θὰ ἀνέλθῃ εἰς 500,000,000 φρ. Αἱ ἐργασίαι δὲ πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ πενταετίαν.

Ὁ διάσημος Γάλλος ἐξερευνητὴς τῆς μέσης Ἀφρικῆς Βράτζας διηγεῖται χαριέστατον ἀνέκδοτον, συμβὰν αὐτῷ κατά τινα τῶν περιηγήσεών του. Μαῦρος βασιλεὺς προσῆλθε μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ἐν τῇ σκηνῇ του· οἱ μαῦροι ἀπεθαύμαζον περιέργως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ἀποκείμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Εὐρωπαίου περιηγητοῦ. Κυρίως ὅμως τὴν ζωηρὰν αὐτῶν προσοχὴν εἵλκυσεν ἡ ἐπί τινος τραπέζης ἀποτεθειμένη ψήκτρα, ἣν παρετήρουν διαρκῶς. Ἄνθρωποι, οὐδέποτε καλυφθέντες ὑπ' ἐνδύματος, φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τὴν χρῆσιν τοιούτου ἀντικειμένου.

Τὴν ἑπομένην ἡ ψήκτρα ἐξηφανίσθη, ὁ Βράτζας δὲ μεταβὰς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιλέως παρεπονήθη αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ.

— Διατί ἀφίνεις ἐκτεθειμένον, τῷ ἀπήντησεν αὐτός, ἀντικείμενον τόσῳ περίεργον!... Ἕνα κομμάτι ξύλο, εἰς τὸ ὁποῖον φυτρόνουν τρίχες!...

Ἡ ἰσχυροτέρα ἐν τῷ κόσμῳ μηχανὴ εὑρίσκεται ἐν Πενσυλβανίᾳ, εἰς τὰ μηχανουργεῖα τοῦ ψευδαργύρου τῆς Φριδενσβίλλης. Ἡ μηχανὴ αὕτη ὀνομάζεται «Πρόεδρος» καὶ λειτουργεῖ διὰ 16 λεβήτων· ἡ κινητήριός της δύναμις εἶνε 5,000 ἵππων, διπλασιαζομένου δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λεβήτων, ἡ δύναμίς της δύναται ν' ἀνέλθῃ εἰς 10,000 ἵππων. Οὐδεμία ἀτμοκίνητος ἀντλία δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸ τέρας τοῦτο. Κατὰ πᾶσαν στροφὴν τῶν τροχῶν της ρίπτει ὕδωρ ἴσον τὴν ποσότητα μὲ τὸ ὕδωρ μικροῦ ρύακος. Καθ' ἕκαστον λεπτὸν ἀνελκύει 17,500 γαλόνια ὕδατος. Κινεῖται τακτικώτατα καὶ μετ' ἄκρας ἠρεμίας, καὶ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ποσὸν ὕδατος χέεται ἐξ αὐτῆς πέριξ τοῦ μέρους ὅπου λειτουργεῖ. Ἐμεινεν ἀργὴ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1887 λειτουργεῖ τακτικῶς νυχθημερόν. Καταναλίσκει 28 τόννους γαιανθράκων καὶ ποιεῖται ἑπτὰ στροφὰς κατὰ λεπτόν, ἀλλ' ἡ ταχύτης αὕτη δύναται νὰ διπλασιασθῇ. Οἱ τροχοὶ ἔχουσι διάμετρον 37 ποδῶν, ζυγίζει δ' ἕκαστος αὐτῶν 40 τόνους.

Σπουδαιοτάτης σημασίας ἐγχείρησιν ἐνήργησε κατ' αὐτὰς ἐν Φιλαδελφείᾳ ὁ ἰατρὸς Λ. Ἕβστερ Φόξ προσαρμόσας τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα κονίκλου εἰς ἀνθρώπινον ὀφθαλμόν. Ἡ ἐγχείρησις ἐγένετο ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς Γερμαντάουν, ἐπὶ νεάνιδος δεκαεννεαετίδος παθούσης ὑπὸ λευκώματος. Τὸ θάμβωμα ἀμφοτέρων τῶν χιτώνων ἦτο πλῆρες σχεδόν, ἀπεφασίσθη ὅμως νὰ γείνῃ ἡ ἐγχείρησις ἐπὶ τοῦ μᾶλλον πάσχοντος δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ. Κατέστη τὸ ὄμμα ἀναίσθητον διὰ κοκαΐνης, ὀπεκόπη δὲ διὰ τρυπάνου ὁ λευκωματώδης ἰστὸς τοῦ χιτῶνος. Ἡ ἐγχείρησις ἐπανελήφθη ἐπὶ κονίκλου ἀναισθήτου, τὸ ἀποτμηθὲν δὲ μέρος ἐκ τοῦ χιτῶνος τοῦ ζῴου προσηρμόσθη εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀφθαλμὸν πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀφαιρεθέντος. Κατεβιβάσθη κατόπιν τὸ ἄνω βλέφαρον διὰ νὰ μὴ διασεισθῇ ὁ γενόμενος ἐνοφθαλμισμός, ὁ δὲ κερατοειδὴς χιτὼν τοῦ κονίκλου φαίνεται ὅτι προσηρμόσθη ἐπιτυχέστατα καὶ ἡ νεᾶνις σήμερον βλέπει κάλλιστα διὰ τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ, ὡς νὰ εἶχεν οὗτος τὸν ἴδιον χιτῶνα καὶ ὄχι τὸν τοῦ κονίκλου. Ὁ ἰατρὸς Φὸξ θὰ ἀνακοινώσῃ τὰ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης εἰς τὸ ἐν Ἀϊδελβέργῃ συνέδριον.

Ἡ δημοτικὴ ὑπηρεσία τῶν ἐν Παρισίοις ἀγορῶν κατήρτισε τὴν ἐνιαύσιον στατιστικὴν τῶν ἐν ἔτει 1887 καταναλωθέντων τροφίμων, ὡς ἀκριβῶς δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ δημοτικοῦ φόρου. Ἡ κατανάλωσις τοῦ βοείου κρέατος ὑπερέβη τὴν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, ἀνελθοῦσα εἰς 160 περίπου ἑκατομμύρια χιλιογράμμων· ἡ τοῦ χοιρινοῦ ὑπερέβη τὰ 22 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, τῶν ἀλάντων δ' ἐν γένει τὰ 2 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων. Ἡ κατανάλωσις τοῦ ἱππείου κρέατος ἀρχίζει ν' ἀποκτᾷ ποιάν τινα σπουδαιότητα, ἀνελθοῦσα εἰς πλείονα τῶν 4 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων. Τὸ βάρος τῶν καταναλωθέντων πτηνῶν καὶ θηραμάτων ὑπερβαίνει τὰ 26 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα, παριστῶν ἐπίσης αὔξησιν σημαντικὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ παρελθόντα ἔτη. Οἱ ἰχθῦς παριστῶσιν αὔξησιν 8 περίπου ἐπὶ τοῖς 0)0 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κατανάλωσιν τοῦ 1886, ἡ αὔξησις δὲ παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κοινῶν ἰχθύων. Ἀπεναντίας τὰ ὀστρεῖδια παριστῶσιν ἐλάττωσιν κατὰ 4 τοῖς 0)0. Τὸ καταναλωθὲν βούτυρον ἀνέρχεται εἰς 18 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, τοῦ δὲ ξηροῦ τυροῦ τοῦ μόνου ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰς 5 1)2 ἑκατομμύρια. Τὰ ὠὰ ἀνῆλθον εἰς τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν 428 ἑκατομμυρίων. Ὁ εἰσαχθεὶς οἶνος, καθὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου πιστοποιεῖται, ἀνῆλθεν εἰς 4,500,000 ἑκατόλλιτρα. Ἡ κατανάλωσις τοῦ ζύθου ἀνῆλθεν εἰς 263,000. Ἀπό τινων ἐτῶν παρετηρεῖτο αὔξησις ἀξιοσημείωτος ἐν τῇ καταναλώσει τοῦ μηλίτου καὶ ἀπίτου οἴνου, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1887 ἐπῆλθεν ἐλάττωσις ἐπαισθητή, διότι ἡ κατανάλωσις περιωρίσθη εἰς 175,000 ἑκατόλλιτρα ἀπέναντι τῶν 225,000, ἅτινα ἦσαν ὁ μέσος ὅρος τῆς καταναλώσεως τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἡ κατανάλωσις τῶν καρπῶν καὶ τῶν λαχανικῶν θὰ εἶνε βεβαίως ὑπέρογκος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ καθαρισθῇ ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὰ εἴδη ταῦτα δὲν ὑπόκεινται εἰς τέλος

Ὁ κ. Π. εἶνε μάρτυς εἴς τινα μονομαχίαν, ἐκ μηδαμινῆς ἀφορμῆς προελθοῦσαν.

Μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συνάντησιν, ἀφοῦ ἐτοποθετήθησαν οἱ ἀντίπαλοι ἀντιμέτωποι ἀλλήλων, παρεμβαίνει εἰς μέσον καὶ λέγει:

— Νομίζω ὅτι ἡ μονομαχία αὕτη γίνεται διὰ λόγια τοῦ ἀέρος; Δὲν εἶν' ἔτσι;

— Μάλιστα.

— Τότε οἱ ἀντίπαλοι πρέπει νὰ πυροβολήσουν εἰς τὸν ἀέρα!

Ἡ οἰκοδέσποινα εἰς ἐπισκέπτην, τὸν ὁποῖον φιλοξενεῖ ἐπὶ 15 ἤδη ἡμέρας:

— Ἡ οἰκογένειά σας θὰ σᾶς ἐπόθησε πλέον. Ἀρκετὸν καιρὸν τὴν ἀφήσατε μόνην.

— Ἀλήθεια, ἔχετε δίκαιον. Θὰ γράψω εἰς τὴν γυναῖκά μου νὰ ἔρθῃ καὶ αὐτὴ μὲ τὰ παιδιά!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1888 —1405